

ระลึก ๑๐๐ วัน

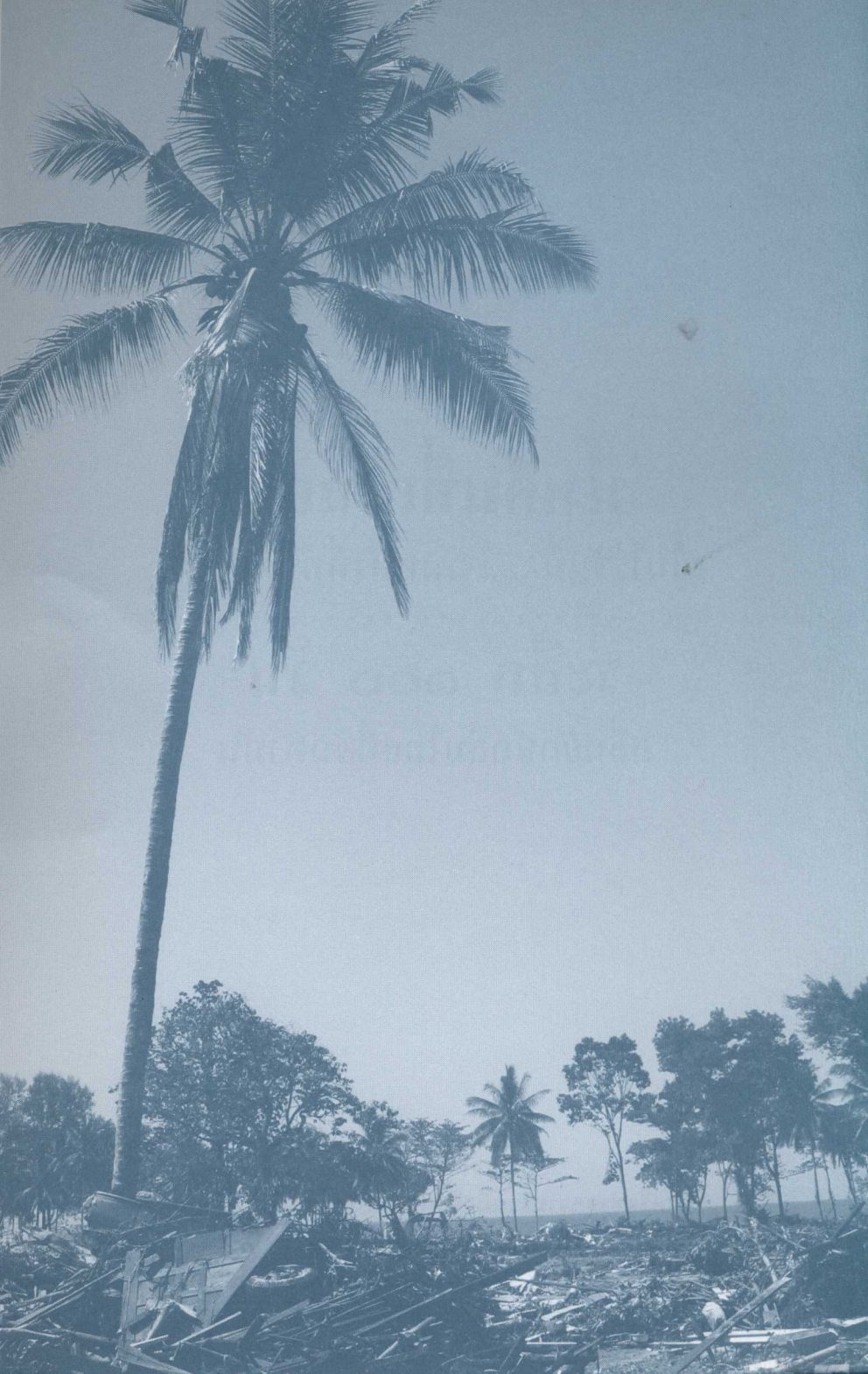
คลื่นยักษ์ถล่มไทยที่อันทามัน

น้ำเค็มที่เป็นอยู่
ในไร่วันนี้ วันหน้าที่ทับตะวัน

ระลอก ๑๐๐ วัน
คลื่นยักษ์ถล่มไทยที่อันดามัน

บัญชา พงษ์พานิช
เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
(SAN-Save Andaman Network)
PLAY + LEARN เพลินสถาน หมากปาล์มเมืองนคร

๑. นำเค็มที่เป็นอยู่

“ใคร ๆ คิดว่ามีคนมาช่วยที่น้ำเค็มมากแล้ว
จึงไปช่วยเหลือพี่น้องกันที่อื่น ทั้งน้ำเค็มไว้ว่าเหว่มาก”

“เหมือนว่าพวกเราจะมิจะได้อะไรต่ออะไรมากกว่าแต่ก่อนแล้ว
รวมทั้งความไม่สามัคคีปรองดองกัน”

“พวกเราตั้งศูนย์อาชีพชุมชน เท่าที่เริ่มแล้วก็ ๓ ศูนย์
ตั้งแต่งงานหัตถกรรมของเด็ก ๆ ต่อเรือแล้วก็ช่างไม้”

เป็นข้อปรารภหรือของคนน้ำเค็ม - ในไร่ - และทับตะวัน
จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ ๒๐ - ๒๑ มีนาคม ซึ่งกำลังจะครบรอบ ๑๐๐ วัน
ของคลื่นยักษ์ได้นำที่เข้ามาทลายชุมชนทั้งสามแทบยับเยิน

“หมอพอมีใครรู้จักสฤษฎิ์ใหม่
เงิน แปรด้านบาทที่สฤษฎิ์เอามาให้ไว้
จนวันนึ่งไม่รู้จะทำอย่างไร ทำทำว่าจะ
ต้องหารเฉลี่ยกันเหมือนเดิม ๆ อีกนั้น
แหละ วันก่อนเพิ่งมีมาด้านกว่า เฉลี่ย
ได้ครึ่งละพันกว่า พอไปขอรับกลับ
บอกว่ามีคนรับไปหมดแล้ว”

“วันก่อนคุณหญิง.....ลงมา
สำรวจเรื่องเรือเพื่อช่วยเหลือ สรุปลเสร็จ
แล้วจะช่วยที่นั่นเท่านั้นเท่านั้น ไม่มีที่น้ำ
เค็ม ท่านว่ามีคนมาช่วยมากแล้ว”

“เรือพวกเราเป็นประมงขนาด
กลาง ป้า.....นี่แต่ก่อนใครเข้ามา
น้ำเค็มเป็นแฉะมาขอปลาป้า แต่ตอนนี้
ไปที่ไหนๆ ไม่ได้ความช่วยเหลืออะไรเลย”

“เรื่องบ้านก็เหมือนกัน ที่ไอทีวี
มาสนับสนุนให้ทหารสร้างบ้านให้เรา
ตอนแรกก็รีบๆ สร้างจนเราตั้งตัวแทบ
ไม่ทัน ออกมาเป็นบ้านกล่องไม่รู้จะอยู่
กันอย่างไรร ผังชุมชนก็ไม่มีการวางใหม่
ปรึกษาหารือก็ลำบาก คุณเกิน ยิ่งบ้านที่
มากคนยังไม่รู้ว่าจะทำยังไง”

เหล่านี้เป็นชุดคำของคนน้ำเค็ม
ที่เคยอยู่ด้วยกันเป็นชุมชนขนาดใหญ่
๑,๕๖๖ หลังคาเรือนของผู้คนหลากหลาย
พื้นฐาน มีทั้งที่มาตั้งถิ่นตั้งตั้งแต่
สมัยทำแร่และทยอยอพยพเข้ามาเรื่อย ๆ
มีทั้งที่มาอยู่ถาวรและชั่วคราว มีทั้ง
ไทยทั้งพม่า เฉพาะไทยนั้นมีมาจาก
ทั่วทุกภูมิภาค ได้ส่วนใหญ่เป็นนครฯ
พัทลุง ตรัง จนถึงประจวบฯ เพชรฯ
สุพรรณฯ ชลบุรี กระทั่งชุมแพ ขอนแก่น
บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด พะเยา เชียงใหม่ นับ
ได้กว่า ๓๐ จังหวัด มีอาชีพประมง
เป็นหลักและบริการต่อเนื่องมากมายไม่ว่า
จะเป็นแปปลา ร้านอาหาร จน
กระทั่งสถานบันเทิงเริงรมย์ของคน
ประมง

หลังคลื่นยักษ์ บ้านในน้ำเค็ม
เหลืออยู่เพียง ๒๑๐ หลัง คนหายไปเท่า
ที่แฉ่งนับและรวบรวมได้ราว ๖๐๐ ราย
แต่คาดว่ามีคนจะกว่า ๑,๐๐๐ คน จาก
ทะเบียนบ้านเดิมทั้งหมด ๔,๗๒๔ คน

และอีกกว่า ๑,๕๐๐ คนที่ไม่มีทะเบียน
ชุมชนคนน้ำเค็มเดิมตั้งหนา
แน่นอยู่ใน ๘ ย่านหลักจากแหลมสน-
แหลมป้อม, โพธิ์น้อย, หน้าตลาด, ทราช
ทอง, ท่าเรือจ้าง, องค์กร, ซอยโกผัด
และสุพรรณ ที่ขณะนี้กระจัดกระจายไป
อยู่ยังที่พำนักชั่วคราวทั้ง ๘ คือ
อบต.บางม่วง (๓๐๐), บ้านเพื่อนพืง
ภาที่บางม่วง (๘๐), ออมสินบางม่วง
(๑๓๐), วัดน้ำเค็ม (๘๐), อนามย์น้ำ
เค็ม (๕๐), โรงเรียนน้ำเค็ม (๑๐๐),
บ้านเพื่อนพืงภาที่น้ำเค็ม (๑๒๐) และ
พรุเดียว (๑๘๕) และกำลังได้รับการ
เร่งรัดสร้างบ้านทรงกล่องให้ในที่ดิน
เดิมแบบดอกเห็ดบานตรงนั้นหลังตรง
นี้หลังบนพื้นดินว่างที่ถูกไถเกรดซาก
บ้านออกจนหมดจด ท่ามกลาง ๒๑๐
บ้านเดิมที่หลงเหลืออยู่

ไม่มีแม้แต่การวางผังชุมชนใหม่
ทั้ง ๆ ที่มีความจำเป็นยิ่งในการอพยพ
เคลื่อนย้ายหากเกิดภัยอีกเพราะคราว
๒๖ ธันวาคมที่ผ่านมา หลายชีวิตติด
คลื่นตายเพราะไปไม่พ้นถนนที่เวียนวน
ของน้ำเค็มนี้

ไม่มีแม้แต่โอกาสคิดค้นหารูป
แบบบ้านที่อยากอยู่ หรือพออยู่กันได้
ไฉ่ ๆ ก็เอาบ้านกล่องไว้ก่อนแล้วค่อย
คิดทบทวนขยายต่อเติมทีหลัง เห็นคนให้
เขาว่าจะต้องเร่งสร้างให้เสร็จให้หายได้
ส่งมอบ ๒๐๐ หลังเร็ววันนี้

สำหรับเรือประมงนั้น จาก ๔๒๐

ลำที่เคยมีอยู่ เป็นเรือประมงเล็กราว
๓๕๐ ลำ พังสิ้นเชิงคือหายไปเลยราว
๓๐๐ ลำ ถึงวันนี้มีผู้นำมาให้ชาวบ้าน
ได้รับไว้แล้ว ๑๕ ลำ นอกนั้นมีแต่ว่าจะ
จะ จะ แต่ยังไม่มีมา โดยที่หลวงชดเชย
นั้น ๘๐ ลำที่มีทะเบียนก็รับแล้วลำละ
๖ หมื่นบาท นอกนั้นเรืออุทธรณ์ คงได้
ราว ๆ ๔ หมื่นบาท มีฝรั่งมาตั้งหน่วย
ซ่อมเรือที่พอซ่อมได้ที่ท่าบริษัท แล้วก็
ศุภนิมิตมาสร้างเรือเล็กให้ที่โรงเรียน
นอกนั้นก็เป็นที่กิจกรรมอื่น ๆ ของ
นานาองค์กรโดยเฉพาะด้านเด็ก
สุขภาพอนามัยและบรรเทาทุกข์ที่ยังอยู่
รายรอบแม้จะเบาบางลงจากเมื่อเดือน
ก่อน

อยู่ซ่อมสร้างเรือชุมชนบ้านน้ำ
เค็มจึงเป็นสิ่งใหม่ที่คนน้ำเค็มริเริ่มใน
ลักษณะกองทุนชุมชนควบคู่กับอีก
หลากหลายกองทุน เช่น กองทุนศูนย์
ประสานงาน, กองทุนคนทำงาน,
กองทุนชุมชนสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ
เช่น กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มมาบ
อวน, กลุ่มประมงพื้นบ้าน, กลุ่มสภา
กาแฟ, กลุ่มศิลปะเด็กน้ำเค็ม, กลุ่มทำ
ลอบ, กลุ่มซักรีด, กลุ่มนวดแผนไทย,
กลุ่มสร้างเรือประมง, กลุ่มประมงมอ
แกน, กลุ่มเพาะเห็ด, กลุ่มเย็บผ้า, กลุ่ม
รถจักรยานยนต์รับจ้าง, กลุ่มแกะกระจก,
กลุ่มอาชีพช่าง, กลุ่มจักสาน, กลุ่ม
ดอกไม้ประดิษฐ์, กลุ่มของที่ระลึก กับ
อีกหลากหลายกลุ่มที่กำลังก่อตัวเพื่อ

เริ่มตั้งต้นใหม่ด้วยตนเองเสียที โดยมีพันธมิตรที่ยังช่วยเหลือเกาะติดพื้นที่ ได้แก่ มูลนิธิดวงประทีป, มูลนิธิศึกษาเอเชีย, มูลนิธิศุภนิมิต, สหทัยมูลนิธิ, กระทรวงพัฒนาสังคม, อนามัยแม่และเด็ก, คริสเตียน, พอช., เครือข่ายสลัม ๔ ภาค, มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย, เครือข่ายแผนชีวิตชุมชน และ เครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน

“ พวกเราออกเรือไกล โค้ดคลื่นแรง ต้องใช้เรือใหญ่ ๒๓ - ๒๕ กง ต้นทุนไม้ ค่าแรงช่างและเครื่องตกกล้าเกือบแสนห้า วันก่อนประชุมกัน ๑๘ คนตกลงตั้งกลุ่มซ่อนสร้างเรือชุมชนกัน กะว่าน่าจะได้สมาชิกเข้าร่วมสัก ๓๐ คน ก่อน ขอทุนจากเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันมาเป็นทุนหมุนเวียนสั่งซื้อไม้ จ่ายค่าแรง ของเครื่องมือและโรงเรือน โดยตกลงกันว่า จะทยอยส่งคืนเป็นกองทุนของชุมชน ในอัตราร้อยละ ๔๐ จากรายได้ทุกรอบที่ออกทะเล กะกันว่าถ้าได้ผลน่าจะขยายได้สัก ๓ อยู่ ราว ๆ ๑๐๐ ลำเรือที่คงไม่มีความช่วยเหลือจากที่ไหนอื่น รวมทั้งกองทุนหมุนเวียนเครื่องมือประมงอีกส่วนหนึ่งด้วย”

ในขณะที่พี่น้องชาวประมงขนาดกลางเกือบ ๑๐๐ คนในฐานะเป็นมิตรของประมงขนาดเล็กและเป็นห่วงโซ่ชีวิตของชุมชนประมงที่สำคัญ

ได้ตั้งกลุ่มตัวอย่างประมงขนาดกลางขึ้นเพื่อร่วมพัฒนาประมงขนาดกลางอย่างยั่งยืนที่ร่วมพื้นฟูทะเลโดยการไม่ทำลายปะการังธรรมชาติ สร้างปะการังเทียมและใช้วนดำตามขนาดที่กำหนด

“แบบว่ามีหน่วยงานอะไรที่ไหนทั้งที่เข้ามาและเรารู้ข่าว พวกเราไปมาหมดแล้ว พวกเราพอมิปัญญาคิดทำอะไรอยู่ แต่ปัญหาของเราคือไม่มีใครหรือหน่วยไหนเลยที่ช่วย เขามุ่งช่วยประมงขนาดเล็ก ไม่ก็เรือใหญ่ไปเลยแต่ก่อนใคร ๆ เข้ามาในน้ำเค็มก็เอาทิชอบปลาของเรานี้แหละ แต่ตอนนี้เห็นที่ต้องขอยืมจากกองทุนเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันไปหมุนเป็นตัวอย่างก่อน รับรองว่าเราจะเป็นมิตรกับธรรมชาติและชาวประมงขนาดเล็กนាំร่องให้ดู”

ส่วนชาวชุมชนที่อยากกำหนดและเลือกสร้างบ้านเองในบางเกาะ โดยให้มีการออกแบบผังพื้นที่และแบบบ้านตามใจผู้อยู่เช่นที่แหลมป้อมและกำลังเริ่มลงมือโดยมีหลายฝ่ายเข้าช่วยเหลือสนับสนุนนั้น เครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันได้รับการประสานให้สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สำหรับสร้างบ้านที่กำลังลงเสาขึ้นโครงมุงหลังคาไปบ้างแล้ว

จากนี้ไป หลัง ๑๐๐ วันแล้ว น้ำเค็มจะเป็นอย่างไรคงต้องติดตามกันต่อไป.

๒. ในวันนี้

“วันก่อนอภิรักษ์ ผู้ว่า กทม. เข้ามา ต่อมาก็อภิสิทธิ์ อีกวันก็ สส. กฤษ ไทรักษ์ไทยคนเดียวในภาคใต้ก็ตามมา นอนนี้ ถึงวันนี้ผมว่าเหมือนพี่น้องจะได้อะไรมากเกินกว่าเดิมแล้ว โทรทัศน์ก็ได้จอใหญ่ทั่วแทบทุกบ้าน เรือก็เหมือนว่าจะเกินจากเดิมที่มีกันอยู่ไม่กี่สิบ นี่มีลงมาอีกหลายสิบลำ บางคนได้หลายลำบางลำคนได้ยังใช้เรือไม่เป็นเลย บ้านก็ดูเหมือนจะได้กันครบถ้วน แลผมแยกบ้านยกเรือนใหม่กันก็ตอนนี้แหละ”

“เมื่ออภิรักษ์เอาเงินมาให้เป็นกองทุนอีกล้านแล้ว ของตลาดหลักทรัพย์ที่ให้ไว้กับ อบต. เป็นกองทุน ๕ ล้าน ของเครือซิเมนต์ไทยที่ให้ไว้ล้านนึงก็ยังไม่ได้เริ่มเสียที นี่ัยของศุภนิมิตจะให้อีก ๔ ล้าน หมอจะเอามาให้อีกเท่าไร”

“ผมว่าประเด็นสำคัญของในไร่คือความสมานสามัคคี”

ชุมชนบ้านในไร่ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นชุมชนมุสลิมเก่าแก่อายุหลายร้อยปี มีพัฒนาการผ่านการเป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน ชุมชนทำเหมืองแร่ดีบุก จนปัจจุบันเมื่อเลิกกิจการเหมืองแร่ดีบุกแล้ว คงสภาพเป็นชุมชนชาวประมงชายฝั่ง (ประมงเล็กหาปลา

กระชังปลา ปู หอย) และการเกษตรเพาะพันธุ์ติดตายางส่งจำหน่าย มีประชากรทั้งหมด ๑,๖๕๘ คน ๓๓๑ ครอบครัว ๓๐๕ หลังคาเรือน กระจายการตั้งบ้านเรือนเป็น ๓ ชุมชนย่อย คือ ชุมชนบ้านบ่อदान ชุมชนบ้านในไร่ ตะวันออก และชุมชนบ้านในไร่ตะวันตก โดยในฝั่งเป็นดินแดนลูกคลื่นพื้นที่สวนโกสัชายฝั่งมี ๒ ชุมเหมือนเก่าขนาดใหญ่ทอดกลางและมีช่องทางติดต่อออกทะเลอันดามัน มีสันดอนทรายแนวป่าสน และป่าแสมคัน นอกฝั่งมีแนวหินทอดราวขนานห่างฝั่งประมาณ ๑๐๐ เมตรพร้อมแนวปะการังก้อนที่ท้องทะเลจะลงลึกเป็นท้องกระทะ มีหินกองหรือหินตะลุมพุกอยู่ห่างฝั่งประมาณ ๑ กิโลเมตร

ชุมชนบ้านในไร่ มีมัสยิดเก่าแก่ ๑ มัสยิด ชื่อมัสยิดนุรุลอิสลาม พร้อมกุโบร์(สุสาน)ตั้งเดิมประจำชุมชนที่ใกล้ชายฝั่ง และบาหลีใหม่อีก ๑ แห่งที่ชุมชนตะวันออก มีโรงเรียนบ้านในไร่ระดับอนุบาลถึงประถมศึกษา นักเรียน ๑๓๓ คน ซึ่งนอกจากคณะกรรมการประจำหมู่บ้าน คณะกรรมการมัสยิด คณะกรรมการโรงเรียน ตลอดจนผู้นำชุมชนต่าง ๆ ได้แก่ โต๊ะอิหม่าม ผู้ใหญ่บ้าน อบต. แล้วยังมีกลุ่มแม่บ้าน อสม.

กลุ่มออมทรัพย์ เฉพาะกลุ่มออมทรัพย์
ของชุมชนนั้นหลังจากได้รับแนวคิด
จากทางราชการพัฒนาชุมชนและ
เกษตรอำเภอ ชุมชนได้จัดตั้งกลุ่มออม
ทรัพย์อิสระตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ด้วยสมาชิก
เริ่มต้น ๘๐-๕๐ คน ด้วยเงินออม
๘,๐๐๐-๕,๐๐๐ บาท จนปัจจุบัน
ขยายมีสมาชิก ๒๐๐ กว่าคน ด้วยเงิน
ออมจำนวนกว่า ๗๐๐,๐๐๐ บาท กับ
ยังมีกิจกรรมกลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่มแม่
บ้านเกษตร กลุ่มสตรีพัฒนา กองทุน
หมู่บ้าน (ระดับ ๓ เอ) กลุ่มทำดอกไม้
จากยางพารา เกล็ดปลา ถักโครเชต์
กล้วยฉาบ กะปิ

ศักยภาพสำคัญของชุมชนบ้าน
โนไรรู้คือการเป็นชุมชนมุสลิมเครือญาติ
ดั้งเดิม ฟังตนเองแบบพอเพียง มี
ปัญหาพื้นฐานสำคัญคือที่ดินทำกิน
และที่ตั้งบ้านเรือน มีสินค้าโอท็อป
สำคัญคือกุ้งมังกรใส่กรอบ

เมื่อเกิดเหตุคลื่นยักษ์พัดใส่
ชายฝั่งอันดามันเมื่อเช้าวันที่ ๒๖
ธันวาคม ๒๕๔๗ ชุมชนชาวบ้านมี
การไหวตัวทันจากเห็นคลื่นชายฝั่ง เร่ง
รับขนอพยพหนีคลื่นได้รอดชีวิตหมด
ยกเว้นนางลิมา เขียวนิล ซึ่งชรา ลูก
แบกหนีมาถูกคลื่นซัดกระแทกกำแพง
มัสยิดพลัดหลุดเสียชีวิตเพียงคนเดียว
บาดเจ็บ ๑๑ คน แต่บ้านเรือนพังเสีย
หายทั้งหมดถึง ๗๒ หลัง เสียหายต้อง
ซ่อมแซม ๓๘ หลัง รวมทั้งระบบ

สาธารณูปโภค ถนน สะพาน ประปา
ไฟฟ้า มัสยิด กุโบร์ เรือ กะชัง รถ รวม
ทั้งอุปกรณ์เครื่องมือประกอบอาชีพต่าง ๆ
ทั้งการประมงและอื่น ๆ โดยหลังจาก
เหตุการณ์ได้กระจายออกพักอาศัยตาม
บ้านญาติและที่มรั๊กส์ (ศูนย์กลาง
เผยแพร่ศาสนาจังหวัด-ตะหั่วหั่ว) แล
บ้านบ่อदानริมถนนเพชรเกษม แล้ว
ย้ายไปพำนักที่โรงเรียนบ้านบ่อदानและ
โรงเรียนบ้านบางคลี ก่อนจะเริ่มกลับ
เข้าชุมชนบ้านโนไรรู้ในวันที่ ๒๕ ธันวาคม
๒๕๔๗ ด้วยเงินที่ของชุมชนหมู่บ้าน
ต่างๆ พร้อมกับการจัดตั้งคณะกรรมการ
ศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยหมู่บ้าน ได้
รับเงินที่ชาอูดีอาระเบียผ่านทางหน่วย
กาชาด โดยมีหน่วยงานหลักที่เข้า
สนับสนุน ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขล
นครินทร์ เทศบาลนครสงขลา หน่วย
งานทหารช่าง กรุงเทพมหานคร มูลนิธิ
ศุภนิมิตแห่งประเทศไทย อำเภอ
ท้ายเหมือง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลกรุงเทพ ยูนิเซฟ สนาม
กอล์ฟปาล์มแคนยอน สโมสรโรตารีพังงา
กรมที่ดิน Kawasaki Tiger Kubota
Honda สำนักงานทางหลวงนครศรี-
ธรรมราช สำนักงานคณะกรรมการ
อาชีวศึกษาร่วมกับ ITV เทศบาล
เมืองพังงา คุณสมเกียรติ ลีธีระ
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อ.ท้ายเหมือง
โกเซียญ น้ำแข็งบางคลี ป.ปรารถนา คุณ
ดุสิต มายะการ แม็คคีย์และเพื่อนต่าง

ประเทศ สกอต.ท้ายเหมือง ฐานทัพเรือ พังงา คริสตจักรพังงา อบต.นาเคาย สถานีอนามัยตำบลนาเคาย มูลนิธิ ประชากร่วมใจ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ และอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งการช่วยเหลือเรื่องอาหาร ยารักษาโรค ที่พัก พิงชั่วคราว เงินช่วยเหลือ เครื่องมือ ประกอบอาชีพและอื่น ๆ โดยเงินช่วยเหลือที่คณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ ประสภภัยของหมู่บ้านได้รับและรักษา ไว้ในธนาคารออมสิน สาขาท้ายเหมือง จำนวน ๓๖๕,๕๖๐ บาท (ณ วันที่ ๑๑ มกราคม ๔๘)

ชุมชนชาวบ้านในไร่ และคณะกรรมการศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสภภัยของหมู่บ้านได้มุ่งทำการบรรเทาทุกข์ และฟื้นฟูชีวิตชุมชนหมู่บ้าน โดยเฉพาะอาหาร ที่อยู่อาศัย ชุมชนและอาชีพเพื่อการพึ่งพาตนเองและพัฒนา ต่อเนื่องอย่างยั่งยืนเป็นลำดับมาซึ่งมีความซับซ้อนยุ่งยากอย่างยิ่ง และจะต้องมีการพัฒนาฟื้นฟูอย่างยั่งยืนต่อไป ให้ได้โดยได้ริเริ่มกองทุนฟื้นฟูชุมชน บ้านในไร่ที่ถือเป็นกลไกสำคัญหนึ่งในการเสริมสร้างการพัฒนาทั้งในเรื่องเงินทุนและการบริหารจัดการตนเองของชุมชนชาวบ้านด้วยกัน โดยได้รับการชี้แนะริเริ่มสนับสนุนจากเครือข่ายเมมเบอร์ไทยและเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันด้วย ๓ วัตถุประสงค์ ๑. เพื่อเป็นกองทุนกู้ยืม

สำหรับฟื้นฟูอาชีพผู้ประสภภัยสิ้นามิ ชุมชนบ้านในไร่ให้สามารถพึ่งตนเองได้ อย่างยั่งยืน ๒. เพื่อฟื้นฟูและจัดระบบ เขตรักษาสิ่งแวดล้อมป่าชายเลนและ ประการังที่ยั่งยืนด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ๓. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและจัดระบบชุมชนให้อยู่ดีมีสุข เกิดชุมชนที่ เข้มแข็ง

แม้กองทุนฟื้นฟูชุมชนบ้านในไร่ ของเครือข่ายเมมเบอร์ไทยภายใต้การ ประสานของเครือข่ายความร่วมมือ ฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันยังไม่ได้เริ่ม แต่ในวันนั้นก็เดินทางไปไกลมากแล้ว มีเทศบาลนครสงขลามาสถาปนาคความ เป็นเมืองพี่เมืองน้อง แล้วยังมี กทม.กับ ศูนย์นิมิตเข้ามาสมทบถึงวันที่พัก ชั่วคราวครบสมบูรณ์แบบพร้อมเครื่อง ใช้มากมาย ถนนหนทางลาดยางราบ เรียบ มัสยิด โรงเรียน กุโบร์ ศาลาต่าง ๆ ได้รับการก่อสร้างบูรณะเรียบร้อย บ้าน ที่พักมีคนจองสร้างให้ครบหมดแล้ว และกำลังเร่งสร้างกันอยู่ เรือก็มีมา ให้ แล้วโดยทั้งบ้านและเรือเหมือนว่าจะ มากกว่าเดิมเสียด้วย กับยังมีกองทุน รวมกันกว่า ๑๐ ล้านบาท

เพียงแต่ แต่ละอย่าง แต่ละส่วน แต่ละกองทุน แต่ละกลุ่ม ยังเหมือน ต่างฝ่ายต่างทำ ที่เคยพยายามประสาน ก็ชะงักชะลอ

เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟู

ชุมชนชายฝั่งอันดามันที่เริ่มจากการสนับสนุนการประสานจัดการตนเองของคนในไร่ผ่านจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูชุมชนในไร่ และการประสานสนับสนุนการสร้างบ้านถาวรของคนในไร่ จึงได้เริ่มทดลองใหม่กับเรือเคยลำใหญ่ที่กำลังขุดไม้ขนุนปานตันโตเพื่อต่อเรือมาดสำหรับรับทุนเคย ด้วย ๒ ลำดั้งเดิม

ที่ทั้งชุมชนพึ่งพากันมานานทั้งหมด โดยวาดหวังว่าด้วยเรือเคยลำนี้ น่าจะประสานจัดการชุมชนคนในไร่ให้กลับมาร่วมไม้ร่วมมือกันได้อีก

จากนี้ไป หลัง ๑๐๐ วันแล้ว ในไร่จะเป็นอย่างไร คงต้องติดตามกันต่อไป.

๓. วันหน้าที่ทับตะวัน

“เราจะรอให้บ้านใหม่ถาวรทั้ง ๓ โชนสร้างเสร็จแล้วจึงย้ายเข้าอยู่”

“หนูขอให้ช่วยเรื่องการตลาดงานหัตถกรรมของกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นตุ๊กตาไม้ประดิษฐ์ หรือบาติกต่าง ๆ”

“ตรงโน้นที่เราทำเรือ มีฝรั่งมาช่วย จะขอต่อเป็นอู่ซ่อมสร้างเรือถาวรมีคนให้ที่ที่แล้ว ตรงนี้ที่ริมถนนข้างชุมชนจะปรับขยายให้เป็นศูนย์อาชีพข้างไม้”

“ที่หมอบประสานกรมพัฒนาที่ดินลงมา ตกลงเขากำลังทำโครงการระบบน้ำประปาหมู่บ้านให้อยู่”

“นี่กรมอนามัยก็จะลงมาเป็นที่ปรึกษากระบวนการอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชนอย่างเป็นกระบวนการ”

ชุมชนทับตะวันเป็นหนึ่งในสองชุมชนย่อยของบ้านบางลึก ตำบลบางม่วง ตะกั่วป่า เป็นถิ่นฐานของพี่น้อง

มอแกนที่อยู่กันมาหลายชั่วอายุคน นับร้อยปี มีศาลาพอดาสามพันเป็นหลักหมายของบรรพบุรุษอยู่ที่ริมทะเล เมื่อคลื่นยักษ์พัดใต้นั้น บ้านย่านทับตะวันพังเกือบหมด ๑๐๐ กว่าหลัง พังบางส่วนอีกกว่า ๕๐ หลังจากทิ้งหมู่บ้านที่มีอยู่ ๓๐๐ หลัง โดยชุมชนบนเรือนที่สูงเสียหายไม่มากเท่า พี่น้องที่ทับตะวันสูญหายไป ๑๒ คน พบร่างแล้ว ๕๒ ยังหาไม่รู้อยู่ไหนอีก ๒๐

เฉพาะที่ทับตะวันหลังคลื่นยักษ์ที่พัดจนราบเรียบนั้น นอกจากมูลนิธิคามิลโลที่มาตั้งหน่วยรักษาพยาบาลบรรเทาทุกข์เบื้องต้น กับมูลนิธิรักษ์ไทยที่มาช่วยสร้างที่พักชั่วคราวให้แล้ว ในย่านที่ตั้งบ้านเรือนเดิมกำลังไกลาหลกับการสร้างบ้านถาวรที่เริ่มจากเครือข่ายสลัม ๔ ภาค มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัยและภาคีมาช่วยกันกับพี่น้องจัดทำผัง ออกแบบและสนับสนุนการสร้าง

บ้าน ๓๐ กว่าหลังตามที่พี่น้องต้องการ โดยมีอาสาสมัครต่างประเทศจาก TSUNAMI VOLUNTEER ที่เขาหลักมาออกแรงสมทบอยู่ที่สอง ฟากถนน

ลึกเข้าไปทางซ้ายเป็นการสร้างบ้านปูนอีก ๓๐ กว่าหลังของพี่น้อง ด้วยอีกแบบอีกระบบที่ประสานสนับสนุนโดย WILLY FOR MORGAN อาสาสมัครนักกีฬาฟันดาบ โอลิมปิกส์ที่ลงมาปักหลักสร้างบ้านจนตัวดำเท่ากับพี่น้องไปแล้ว และที่เลยเข้าไปทางขวาก็มีอีก ๓๐ กว่าหลังของมูลนิธิ Malteser จากเยอรมันที่กำลังเริ่ม

ที่ริมทางข้างในมีกองซ่อมสร้างเรือประมงที่มีหลายฝ่ายมาสนับสนุน ดำเนินการเป็นกลุ่มต่อเรือชุมชน โดยด้านนอกมีซุ้มแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของกลุ่มเยาวชน ทั้บตะวันที่มูลนิธิดวงประทีปมาเริ่มไว้ให้ไม่ห่างจากซุ้มเรียนรู้ของเด็กเล็กที่มูลนิธิเด็กเพิ่งมาปักหลักตั้งโรงเรียน

และกลุ่มอาชีพทำวงกบที่ขยายจากกลุ่มสร้างบ้าน ที่ผ่านการฝึกงานช่างไม้ในการสร้างบ้านเอง มาผลิตวงกบประตุนหน้าต่างเพื่อจำหน่ายเป็นอาชีพในอนาคตโดยตั้งซุ้มทำงานอยู่ด้านหลัง โดยมีกลุ่มออมทรัพย์เป็นแกนกลาง กับยังกลุ่มเลี้ยงสัตว์ กลุ่มเพาะเห็ดที่กำลังคิดจะเริ่ม โดยมีกรมพัฒนาที่ดินกำลังมาประสานจัดระบบน้ำชุมชน และกรมอนามัยมาเสนอช่วยระบบสุขอนามัยชุมชน

สำหรับเครือข่ายความร่วมมือ พี่นุชชุมชนชายฝั่งอันดามัน หลังจากตามประสานสนับสนุนทั่วไป จึงได้ลงตัวกับเพื่อนพี่น้องที่ทั้บตะวันที่ด้วยการสนับสนุนทั้บไป และสนับสนุนการสร้างบ้านและกลุ่มอาชีพต่างๆ โดยหลายอย่างกำลังเดินหน้าสู่อุอนาคตอย่างน่าสนใจ

จากนี้ไป หลัง ๑๐๐ วันแล้ว ทั้บตะวันที่จะเป็นอย่างไร คงต้องติดตามกันต่อไป.

น้ำเค็มที่เป็นอยู่ เหมือนยังว่าแห่
ในไรรวันนี้ ที่ล้นหลามทางวัดจจนทำท่าอาจจะมึปัญหาตามมา
วันหน้าที่ทั้บตะวันที่ ที่มีอนาคตคอยอยู่

สำหรับพี่น้องชุมชนดั้งเดิมที่ชายฝั่งอันดามันนั้น มี ๓ กลุ่มด้วยกัน คือ *มอแกน* *มอแกรน* และ *อูรักลาโว้ย*

มอแกน เป็นชนดั้งเดิมที่เดินทางเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างเกาะต่าง ๆ ตามชายฝั่งอันดามันตอนบนต่อเนื่องแดนพม่า ในขณะที่ *มอแกรน* มีลักษณะติดถิ่นมากขึ้น ในลักษณะมีแผ่นดินแม่ ที่ทำนา และป่าชุมชนอยู่ตามเกาะหรือตามแหลมและชายฝั่งต่าง ๆ ส่วน *อูรักลาโว้ย* นั้นมาจากคำ อูรัก หรือ อูรัง ซึ่งแปลว่า คน และ ลาโว้ย ซึ่งแปลว่า นำ อันเป็นคำมาเลย์ เรียกชนดั้งเดิมชายฝั่งอันดามันตอนล่างต่อเนื่องแดนมาเลเซีย ทั้ง ๓ กลุ่มมีภาษาเฉพาะของกลุ่มที่มีความคล้ายและต่างกัน ในเมืองไทยแต่เดิมเรียกว่า *ชาวเลหรือชาวน้ำ* ที่สอดคล้องกับคำ *Sea Gypse* ซึ่งพี่น้องชุมชนดั้งเดิมไม่นิยม นิยมใช้ในนามของ *ไทยใหม่* เมื่อมีการจัดระบบสำมะโนประชากรไทยและพระราชทานนามสกุล

เขียนที่สำนักงานเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน เมืองศรีนคร
หลังการออกเวียนระนอง - พังงา - ภูเก็ต กับคณะเครือข่ายนิเทศไทยและภาคีพันธมิตร

ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๒๑ มีนาคม ๕๘

โดยเครือข่ายนิเทศไทยตกลงรับสนับสนุนอยู่ซ่อมสร้างเรือเพิ่มเติมที่เกาะเหลา ระนอง และน้ำเค็ม

ตะกั่วป่า อีก ๒ ลำ

และเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันตกลงสนับสนุนผ่านมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย
เพื่อการจัดตั้งชุมชนในทับตะวัน ในไร่ น้ำเค็ม คอเขา สังก้าอู๋

ขอความร่วมมือช่วยตามหาบุคคลในภาพ ๔ คน คำนวน (จากซ้ายไปขวา)

ผู้ชาย คนที่ ๒ ดร. ประสม สถาปิตานนท์ ^{พื้นที่} ^{ถนน} ^{อ.วังน้อย}

ผู้หญิง คนกลาง นางสาว นวมลลี สถาปิตานนท์ (ฉม) ^{ป้า} ^{ท.ศรี}

ผู้หญิง คนที่ ๔ นางสาว กชกร สถาปิตานนท์ (ฉันท) ^{เรื่อง} ^{ไป} ^{ดู}

ผู้หญิง คนที่ ๕ นางกรรณิการ์ สถาปิตานนท์ (หม) ^{เรื่อง} ^{ไป} ^{ดู}

จุดสุดท้ายที่พบ เกิดแอนด์น้อย เขาหลักรีสอร์ท เขาหลัก

เวลา ๑๐. ๓๐ น. พบเห็น โทรกลับ 01-655-7889

หรือ 01-3072288 หรือ 09-158-9999

ศึกษา(จากกรณี)..... ประสม&ปาริชาติ

(๑) จัดการตนเองท่ามกลางสภาวะยากลำบากยิ่งอย่างงดงาม

อยากร้องไห้กับร่างพ่อที่หาย

๑.

“หมอ ช่วยโทรหาโลหน่อย โลกอยากคุยและต้องการความช่วยเหลือจากหมอมากเลย”

เสียงตามคลื่นมือถือจากอาจารย์ชัยวัฒน์ที่ตามมาทันทีที่ผมส่งต่อรายการสัมภาษณ์ให้หนูหรั่งได้พูดคุยกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงไอซีที ในการให้สัมภาษณ์สดออกอากาศทางช่อง ๕ ที่หน้าวัดย่านยาวเมื่อบ่ายวันปีใหม่ ๒๕๕๘ เรื่องการเชิญชวนอาสาสมัครระบบฐานข้อมูลผู้เสียชีวิตและสูญหาย พร้อมอุปกรณ์เครื่องมือคอมพิวเตอร์ โน้ตบุ๊กมาช่วยกันที่ตะกั่วป่า

“หมออยู่ที่ไหน โลกอยู่ตรงประตูหน้าวัดฝั่งตรงข้าม” เป็นเสียงใส ๆ ของอาจารย์ปาริชาติที่คุ้นเคยมานานในวงประชุมเสวนาต่าง ๆ ของเหล่าประชาสังคมและงานสื่อเพื่อสังคม

“หมอ พ่อโลหาย เมื่อวานนี้เราพบพ่อแล้ว แต่วันนี้พ่อกำลังรอรับพ่อ พ่อโลหาย โลกอยากร้องไห้ หมอ” เป็นชุดปรารภแรกทันทีที่ผมถึงตัวเธอที่กลางถนนหน้าวัด ท่ามกลางผู้คนขวักไขว่ไปหมด โดยเฉพาะด้านซ้ายมือที่มีทั้งป้ายภาพและประกาศเกี่ยวกับผู้สูญหาย

พร้อมกับญาติมิตรทั้งไทยทั้งเทศมากมายที่มาออกรอและให้ข้อมูลเรื่องญาติมิตรที่สูญหายยังหาไม่พบ

ผมบ๊อบแจนอาจารย์โลพอให้สัมผัสความรู้สึกหวังใยได้ผ่านไปถึงแล้วชวนเดินเข้าวัดไปกับญาติของอาจารย์ที่พากันมาช่วยค้นหาคุณพ่อแม่และน้องทั้งสองอยู่ก่อนหน้าจนรับแจ้งว่าพบแล้วจึงโทร. ตามอาจารย์ลงมารับคุณพ่อกลับบ้านวันนี้

๒.

ผมเพิ่งพบอาจารย์โล อาจารย์ชัยวัฒน์และคณะที่สถานีรถไฟโคกโพธิ์ปัตตานี เมื่อบ่ายวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อส่งคณะจากทั่วประเทศที่เดินทางลงไปเยี่ยมเยือนเพื่อนพี่น้องภาคใต้กลับกรุงเทพฯ และผมมีนัดประชุมหารือเรื่องงานดับบ้านดับเมือง:ชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ กับพี่น้องเครือข่ายชุมชนมุสลิมที่นั่นกับบรรดาคณาจารย์ มอ. ซึ่งเราได้รับรู้เรื่องคลื่นยักษ์ใต้น้ำจากแผ่นดินไหวที่ภูเก็ตโดยอาจารย์โลก็ไม่ทันนึกว่ากำลังนั้นคุณพ่อ แม่และน้อง ๆ รวมกัน ๔ คนที่ไปพักผ่อนที่เขาหลักได้กลายเป็นผู้สูญหายไปกับคลื่นที่เพิ่งเข้าฝั่งอันดามันเสียแล้ว

จนเย็นย่ำนั้นแหละ จึงได้รับ
สัญญาณว่าทั้ง ๔ หายไปที่เขาหลัก ยัง
ติดต่อไม่ได้ โดยได้รับสัญญาณโทรศัพท์
สุดท้ายของน้องสาวตอนสาย ๆ ของ
วันนั้นจาก “โลกกลอย” พร้อมกับ
ข้อมูลว่าประมาณเที่ยงวันนั้นเป็น
กำหนดเดินทางกลับกรุงเทพฯ

.....เข้าใจว่าจะกำลังเดินทางกลับ
ภูเกิดเพื่อขึ้นเครื่อง

.....เข้าใจและคาดหวังว่าน่าจะพ้นคลื่น
เพราะถนนแฉกนั้นห่างฝั่งมากแล้ว

๓.

“อาจารย์ชัยวัฒน์อยู่ไหนครับ
นี่ผมกับพวกเข้ามาที่บางเนียง-นางทอง
เดินมาเกือบถึงหน้าหาดแล้ว”

ผมโทร. ถามหาอาจารย์ในขณะที่
ที่กำลังเดินโดยระวังเพราะบนพื้นดิน
ชายทะเลนั้นนอกจากซากปรักหักพัง รด
ราและนานาสิ่งของแล้ว ยังมีผู้คนอีก
มากมายที่ทั้งร่างนอนกลาดเกลื่อนกัน
อยู่ในหลืบซอกกองซากต่าง ๆ

“ผมลงมา ๒ วันแล้วละหมอ
ระบบประสานการค้นหายากมาก และ
และวุ่นไม่เป็นเรื่องเลย วันนี้ก็มารอ
เพราะมีหน่วยทหารรับจะเอารถเข้ามา
ช่วยค้นหา ตรงนี้แหละ แฉกนี้แหละที่
พ่อแม่กะน้องๆ โฉมาพักแล้วหายไป”
ที่โคนไม้ตรงนั้น มีห่อผ้าขาววางอยู่
เขียนบอกแต่เพียงชื่อมูลนิธิผู้เก็บ
ถามไถ่ได้ความว่าเขียนเท่านั้นเพราะ
เอาไม่ทัน แม้จะถูกประสานร้องขอให้

ระบุเพิ่มว่าเป็นชายหรือหญิง เป็นไทย
หรือเทศพบที่พิกัดไหนในเขาหลักก็ตาม
ที่ริมหาดมีรถกระบะฝรั่งขับ แวะเวียน
รับร่างในห่อผ้าขาวขึ้นซ้อนบนท้ายรถ
ร่างแล้งร่างเล่าลำเลียงออกไปจากหน้า
หาด

ที่ในหาดตามกองซาก เต็มไป
ด้วยเสาไม้ปักบอกหลักว่ายังมีร่างไร้
ชีวิตอยู่ข้างใต้ รอหน่วยเก็บกู้มูลนิธิ
ต่างๆ มาขุดค้นและขน

ที่เสาโน้นมีหน่วยมูลนิธินั้น
กำลังเลื่อยไม้ล้มเจาะลงลึกลงสู่ร่าง
พร้อมกับการบันทึกภาพการปฏิบัติงาน
ไว้เป็นหลักฐาน

“ไปดูตรงนั้นหน่อย เพิ่งพบว่า
จะเป็นคนไทยครับ”

“ไม่ใช่ ไม่คล้าย ไม่เหมือน ดู
ไม่ง่ายเลย ทั้ง ๆ ที่เพิ่ง ๔ วันเอง” เสียง
อาจารย์ชัยวัฒน์บอกหน่วยเก็บกู้ที่ปาก
ทางเข้ามีรถไถกำลังกระหึ่มขับเคลื่อน
เข้ามาน่าจะใช้รถทหารที่กำลังรออยู่

“ตกลงรถทหารมาได้ ถูก
เรียกไปที่อื่น รถนี้เป็นของคนอื่นเขา
จ้างมาไม่ใช่ของเรา” อาจารย์ชัยวัฒน์
บอกในทำนองถอดใจ

ผมกับเพื่อนๆ จึงบอกลาอา-
จารย์เมื่อเรียนรู้ว่าการค้นหายังน่าจะอีก
ยาวนานและยากจะคาดคะเนโดยขอ
ออกไปต่องานระบบฐานข้อมูลผู้
สูญหาย-เสียชีวิตที่คิดและประสานไว้
ตั้งแต่เมื่อคืนหลังจากได้พบเห็นสภาพ

และรับการชี้แนะจากคณะของทางอำเภอท้ายเหมืองที่วัดลำแก่นและของตำรวจที่ศูนย์บริการประชาชนเขาหลักว่าถ้าจะช่วยก็ควรทำเรื่องนี้

๔.

เช้าวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๗ เมื่อประมวลกันได้ว่างานระบบฐานข้อมูลผู้สูญหายและเสียชีวิตเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน เนื่องจากมีขนาดมากเกินกำลังใครจะจัดการได้และเป็นทุกข์กองโตของคนนับหมื่นครอบครัวทั่วทั้งไทยและไปแทบทั่วทั้งโลก

โดยเฉพาะจากสภาพลานหน้าเมรุวัดลำแก่นที่ทิ้งร้างพื้นองนอนเรียงอยู่แน่นไปหมด ที่ลงหีบได้ไม่เท่าไรด้วยส่วนใหญ่เน้นร่างอ้วนและชิ้นใหญ่เกินบรรจุ ที่ห่อร่างไว้ก็ไม่ได้ไม่มากเพราะผ้าไม่พอ ที่นอนเปล่าเปลือยอยู่ก็มากมายจนในนั้นบอกได้แต่เพียงว่ายังไม่รู้จะทำอย่างไรให้เขาได้พบญาติเพื่อพากลับบ้าน

ในขณะที่ทางศูนย์บริการประชาชนบนเขาหลักก็บอกว่าไม่รู้จะบริการญาติมิตรที่มาค้นหาอย่างไรได้ขอให้ช่วยทำระบบฐานข้อมูลมาช่วยสืบค้น อย่างน้อยก็ขอภาพถ่ายร่างที่กู้เก็บได้มาปิดประกาศให้ได้ค้นได้หา ได้พบญาติแล้วพากลับบ้าน

โดยพวกเราพบว่ายากมากที่จะเดินเปิดห่อแล้วถ่ายภาพให้ได้ครบโดยลำพัง กับได้ทราบว่ามีหน่วยประสาน

ทำงานด้านนี้แล้วอีกหลายหน่วยและหลายแห่ง ทั้งที่บางเนียง วัดบางม่วง และวัดย่านยาว

เราตรงไปที่ศูนย์ประสานงานกระทรวงสาธารณสุขที่หน้าวัดย่านยาว แล้วพบว่าหัวใจของระบบงานฐานข้อมูลอยู่ในวัด ปรีक्षाกับคณะเจ้าหน้าที่ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ว่าต้องการกำลังเสริมจึงตกลงเข้าสนับสนุนงานในนั้นในนามของ ภาคีเครือข่าย สสส. ที่กำลังระดมพันธมิตรคนไอที.ที่กรุงเทพฯ ลงมาเข้าเริ่มงานร่วมกับอีกหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐเอกชน ตลอดจนอาสาสมัครอิสระ ตั้งแต่วันสิ้นปี ๒๕๔๗ ในฐานะหน่วยประสานจัดการระบบฐานข้อมูลในส่วนที่ได้รับมอบหมายและร้องขอจากสถาบันฯ โดยเฉพาะที่วัดบางม่วงซึ่งคณะจากศิริราชพยาบาล มูลนิธิร่วมกตัญญูและจังหวัดพังงาประสานดำเนินการอยู่ห่างจากวัดย่านยาวออกไปกว่า ๑๐ กิโลเมตร

๕.

“ผมฝากเรื่องอาจารย์ ดร.- ประสมด้วยครับ”

ผมได้ยินรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมบอกคุณหมอมพรทิพย์ด้วยสีหน้าวิตกที่ลานวัดย่านยาว ก่อนหน้าได้รับโทรศัพท์แล้ว จึงได้ทราบว่าเป็นที่รับรู้กันแล้ว

“คุณหมอ โฉยากร้องให้ เมื่อวานนี้ที่มณฑลหาจากนทบุรีที่บางเนียง พบพ่อโฉแล้ว วันนี้จะมารับพ่อกลับบ้านแล้วพ่อโฉหาย” เป็นเสียงที่ยังใส แต่เศร้าสะอึดสุด ๆ

หลังจากผมพาอาจารย์เข้านั่งในศาลาศูนย์ข้อมูลในวัดแล้วซักถามพร้อมตั้งสติของกันและกัน โดยมีคุณหมอพรทิพย์และคณะอีกหลายคนร่วมรับทราบข้อมูลจนสรุปได้ความว่าวานนี้วันที่ ๓๑ ธันวาคม ตอนเย็น ที่บางเนียง-นางทอง บริเวณที่คาดว่าคณะทั้ง ๔ ถูกคลื่นได้ค้นพบร่างชายสูงวัยใส่เสื้อแขนยาวสีแดงสวมใส่หน้ากากโรเล็กซ์โดยมีลูกศิษย์ของอาจารย์ ดร.ประสมและญาติมาร่วมดูและยืนยันว่าเป็นท่าน จึงรีบห่อผ้าแล้วจะนำส่งศูนย์รวมที่บางเนียงซึ่งอยู่ใกล้ที่สุด แต่ได้ขับเลยพ้นผ่านวัดบางม่วงมาส่งที่วัดย่านยาวตอนเย็น โดยคณะญาติไม่สามารถตามเข้าในวัดได้ ได้รับแจ้งว่าให้มาติดต่อรับร่างในวันรุ่งขึ้น

ในขณะที่ทางศูนย์บอกว่าเป็นวันที่ ๓๑ นั้นไม่มีร่างรับเข้า ทุกคนในศูนย์เป็นพยานได้ เว้นแต่ตอนคำดึกจึงมีเข้ามา น่าจะมีความสับสนเข้าใจผิดพร้อมกับมีคนกระซิบบว่าได้ยินพูดกันในวัดว่าเมื่อคืนนี้มีร่างหนึ่งเขียนหน้าห่อว่า ดร.ประสม แต่เปิดดูสูงสัยจะเป็นพม่า

ตอนนั้นอะไร ๆ ก็อาจจะเบิดเบิด

ขึ้นได้ ในเมื่อทางญาติบอกว่าเป็นแล้ว และรีบขับตามรถส่งของมูลนิธิมาจนเห็นนำเข้าประตูวัด ในขณะที่ในศูนย์ก็ยืนยันว่าไม่มี ดร. ประสม วันเวลานั้นไม่มีร่างรับเข้า ผมจึงอาสาขอติดตามเรื่องนี้ให้คลี่คลาย ขอเวลาอาจารย์คุยกับญาติ ๆ ได้นั่งรอ ขอทุกฝ่ายในศูนย์ข้อมูลให้ข้อมูลที่ได้มา ขณะที่คุณหญิงพรทิพย์ก็หายเข้าไปในศาลาชั้นสูตรพร้อมกับเสียงเรียกให้ค้นหาร่างที่ว่าจ่าละหวัน

๖.

“คณะเก็บกู้จากนทบุรีได้รับการกิจมาช่วยค้นหา ๔ รายนี้ เราสอบถามจากผู้ที่รอดชีวิตและมาวนเวียนค้นหาญาติอยู่แถวนั้น ได้ความว่าเข้าวันนั้นคณะทั้ง ๔ ออกมากินอาหารเช้าและรอรถมารับไปสนามบินอยู่ที่โถงต้อนรับ จังหวะที่น้ำลดมากนั้นน้องทั้งสองได้ชวนคุณแม่ลงไปเดินดูกัน สักครู่เจ้าหน้าที่โรงแรมก็บอกคุณพ่อให้วิ่งหนีพร้อมกับคว้ามือภรรยาของเขากำลังทำงานอยู่ที่หิ้งขึ้นไป โดยเห็นคุณพ่ออาจารย์วิ่งสวนลงไป ถามได้ความว่าคุณพ่ออาจารย์ใส่เสื้อสีแดง” ปลัดไกรสรจากนทบุรีที่กำลังจุดค้นหาร่างอื่นอยู่ที่บางเนียงตอบโทรศัพท์ผมพร้อมกับจัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้พบร่างพร้อมหลักฐานภาพถ่ายในเครื่องที่บันทึกไว้ไปยังวัดย่านยาวทันที

“เมื่อพบว่าที่ชุดขึ้นมาจากใต้ดินที่ถ่มอยู่ เราได้พลิกค้นดูหลักฐานต่างๆ ไม่พบอะไร มีนาฬิกาเรือนหนึ่งซึ่งได้เก็บไว้ให้แล้ว นอกจากเสื้อสีแดงก็มีร่องเท้าหนัง เราห่อผ้าสี่เหลี่ยมเขียนหน้าห่อชัดเจนว่า ดร.ประสม” ปลัดไกรสรเสริมเติม

ระหว่างรอเจ้าหน้าที่พร้อมภาพถ่ายในขณะที่ผมจึงมุ่งเข้าไปในลานกลางวัดเพื่อค้นหาร่างชายใส่เสื้อแดงในห่อผ้าสี่เหลี่ยมที่เขียนว่า ดร. ประสม พร้อม ๆ กับที่คุณหมอพรทิพย์ก็กำลังเวียนวนค้นหาอยู่

• “คุณหมออันตราย คุณหมออันตราย อย่าเข้าไป อย่าเข้าไป” ผมได้ยินเสียงคุณหมอพรทิพย์ตะโกนโหวกเหวกเมื่อผมเดินคุ่มเข้าไปถึงกลางศาลาชั้นสูตรเนื่องจากวันนั้นผมมุ่งกางเกงขาสั้นสะพายเป้เข้าไปด้วยเนื่องจากวันนั้นหมดเสื้อผ้าอื่นใส่อีกแล้วที่ใส่อยู่ก็เป็นผ้าบริจาจากทั้งนั้น

เมื่อได้เห็นภาพบันทึกของร่างคนใส่เสื้อแดงที่คนเก็บร่างนำมาให้ดูพร้อมภาพผ้าห่อสี่เหลี่ยมมีชื่อ ดร.ประสม ก็พอดีที่ในวัดพบผ้าผืนเหลืองนั้นวางแผ่วางเปล่าอยู่กลางศาลาหาไม่เห็นร่างเสียแล้ว

ได้ความว่าร่างในผ้าเหลืองได้ถูกนำไปเก็บไว้ต่างหากหลังการชันสูตรเมื่อคืนตอนดึกเมื่อสรุปว่าไม่น่าใช่ ดร. ประสมตามที่เขียนไว้หน้าห่อ

จากหลักฐานบัตรในกระเป๋าที่พบระบุว่าเป็นคนอื่น

ผมไม่รอค้นหาเพื่อนำร่างนั้นกลับมาพิสูจน์บุคคล แต่รีบนำภาพถ่ายพร้อมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาหาอาจารย์โฉ ในขณะที่คุณหมอพรทิพย์สั่งทุกฝ่ายให้ค้นหาร่างที่ถูกย้ายไปแล้วนั้นให้พบโดยเร็ว

๗.

“อาจารย์ดูภาพได้ นะครับ อาจารย์พร้อมไหมครับ” ผมถาม

“โหลดูมากแล้ว ในวัดนี่ก็เดินดูแทบทุกร่างแล้ว หมอ ขอแต่ให้ได้พบพ่อผมแม่และน้อง ๆ แล้วพากลับบ้านเท่านั้น อะไร ๆ โหลก็ทำได้ทั้งนั้น”

“อาจารย์ตั้งสติสักหน่อยก็แล้วกันครับ” ผมยังไม่วายเอ่ยก่อนที่จะให้เปิดภาพต่างๆ ให้อาจารย์ดูซึ่งเป็นภาพชายสูงอายุสวมเสื้อเชิ้ตแขนยาวสีแดงสด กางเกงสีคล้ำ ใส่รองเท้าหุ้มข้อหนังสีดำ ที่หูกางเกงมีพวงกุญแจพกแขวนอยู่

“โหลไม่แน่ใจ แต่โหลว่าไม่น่าจะใช้ เพราะพ่อไม่เคยใส่เสื้อแบบนี้ เด็กที่บ้านที่อยู่กับครอบครัวเรามากกว่า ๒๐ ปี เป็นคนจัดเสื้อผ้าให้พ่อก็บอกว่าไม่ใช่ชุดเสื้อผ้าของพ่อ พ่อชอบใส่แต่เสื้อยืดไปโลอย่างเดียวเท่านั้นแหละ ยิ่งพวงกุญแจที่พ่อนั้นยังไม่ใช่แน่”

เมื่อทางเจ้าหน้าที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์นำภาพถ่ายชายใส่เสื้อ

แดงที่ชั้นสูตรและถ่ายเก็บไว้เปิดให้ดู ซึ่งเป็นคนเดียวที่คุ้นกับภาพชุดแรก โดยมีหลักฐานบัตรต่าง ๆ ประกอบด้วยว่าเป็นคนอื่น อาจารย์โงก็เริ่มสรุปว่าน่าจะไม่ใช่

“คนอะไร พ่อตัวเองก็จำไม่ได้ ส่วนเรื่องเสื้อผ้านั้นน่าจะใช่เป็นหลักฐานไม่ได้ ใครจะไปรู้ อาจมากับอีหนู ไม่มีใครรู้ก็ได้” ผู้ใหญ่คนหนึ่งในศูนย์ข้อมูลหุบซิบใส่หูผมให้ตกใจว่าคิดอย่างนี้ได้ยังไง โดยผมกำซับกลับทันทีว่า

“ได้โปรดอย่าคิดและอย่าพูด เช่นนี้อีก ท่านอย่าลืมนวล่วงเลยมาที่วันแล้ว อาจารย์ท่านอยู่กับคนละบ้านและที่สำคัญท่านมาพร้อมกันและหายไปด้วยกันถึง ๔ คน ทั้งคุณพ่อ คุณแม่ และลูกสาวสองคน ได้โปรดเข้าใจ เห็นใจ และอย่าได้ทำให้ร้ายลงกว่านี้ด้วย”

๘.

“แล้วนาฬิกาเรือนนี้ละครับ ไซ้แม่หรือเปล่าครับ”

“ใช้นาฬิกาพ่อ ได้ดูเทียบจากภาพถ่ายเดิม ๆ ก็ชัดว่าใช่ เป็นรุ่นเดียวกัน”

แล้วทำไมจึงมาแขวนอยู่กับข้อมือชายเสื้อแดงคนนี้น่าจะไม่ใช่ จึงกลายเป็นอีกปมปัญหาให้หุบ เพราะคุณหมอมที่ไปร่วมค้นหาค้นหาบอกว่าถอดออกมาจากข้อมือ

“นาฬิกาที่เราพบวางอยู่ใต้ร่างท่านครับ ไม่ได้คล้องอยู่ที่ข้อมือหรอก”

เจ้าหน้าที่สืบค้นรีบบอกให้เรากลายใจพร้อมกับที่คุณหมอมผู้ซึ่งยืนยันร่างแรกพบว่าเป็น ดร.ประสม ได้ให้คำอธิบายว่าไซ้ ๓ องค์ประกอบ คือ เสื้อสีแดง นาฬิกาข้อมือ และศีรษะเด็ก ซึ่งได้รับการหักล้างพอเพียงให้อาจารย์ปาริชาติซึ่งขอเวลานั่งตั้งสติเสีย ๆ อยู่พักใหญ่ตอบพวกเราว่า

“ร่างนี้ไม่ใช่พ่อ ไม่ขอสืบค้นดูต่อค่ะ ขอบคุณทุกฝ่ายมากค่ะ”

แล้วอาจารย์ก็ลาจากวัดย่านยาวหลังจากได้ชี้แจงต่อสื่อมวลชนที่รู้เรื่องและรีบมาสืบสาวรายงานข่าวอย่างทันทั่วทั้งที่

ปาริชาติที่นำศึกษา

๕.

“หมอม โฉตกลงทำบุญให้พ่อแม่และน้อง ๆ แล้วนะ ขอบใจหมอมมาก” อาจารย์ชัชววัฒน์โทรมาบอก

“หมอม โฉยุติการติดตามค้นหาแล้วแหละ อย่างน้อยตอนนี้โฉกับแทบทุกคนก็ได้ทำหน้าที่เต็มกำลังแล้ว และที่สำคัญคืออนานาหลักฐาน โดยเฉพาะบัตรและข้าวของเครื่องใช้ของพ่อของแม่และน้องทั้งสองได้รับการรวบรวมกลับมาอยู่กับโฉครบทั้ง ๔ คนแล้ว โฉจะทำบุญให้ท่านแล้วแหละ ไม่รอแล้ว ขอบคุณหมอมมาก”

“หมอม โฉได้รวบรวมหลักฐานทางทันตกรรมของทั้ง ๔ ให้ไว้ที่วัด

ย่านยาวชุดหนึ่ง ผ่าหน้าไปให้หมอสุดหนึ่ง ผ่าคุณหมอด้วยนะ เมื่อเจของท่านแล้วค่อยคิดทำอะไรต่อทีหลังค่ะหมอ”

โดยในระยษะนั้นนอกจากการเตรียมงานบำเพ็ญกุศลอุทิศ ผมได้ทราบว่อาจารย์โฉได้รับการสอบถามสัมภาษณ์จากมิตรสหายและสื่อมากมายในท่วงทำนองที่ใสสวยสงบ และสง่า

ผมได้แวะไปในงานบำเพ็ญกุศลที่วัดโสมนัสเมื่อวันที่ ๕ มกราคม แล้วลองถามว่อาจารย์จัดการตัวเองได้ย่่างน่อยย่่างไร

“ประเด็นแรก ในระหว่งการติดตามหาพ่อแม่และน้องๆ โฉพบว่ามีคนทีทุกข์เข่นนี้มากมายเหลือเกิน ไม่เฉพาะแต่ที่วัดทีไปแวะเวียนหากันเป็นพันๆ หมื่นๆ ตรีมหาด ทีไหนๆ โฉก็พบเต็มไปหมด โฉไปพบคนที่เขาบอกให้พ่อแม่วิงหนีทีมาค้นหาเมียของเขาทีเขาคว้ามือวิงแต่หนีไม่ทัน ถูกน้ำพรากเธอไปจากมือแท้ๆ โฉพบคนขับรถทีพ่อแม่และน้องน้ดมารับไปส่งสนามบินตอน ๑๑ โมง เขาบอกว่าเมื่อมาถึงทุกย่่างก็หายไปหมดแล้วรวมทั้งเมียเขาทีทำงานอยู่ในริสอร์ทด้วย โฉมีเพื่อนร่วมทุกข์มากมาย หลายคน หลายชีวิต ครอบครั้ว ชุมชนเขาทุกข์กว่โฉอีกมากเหลือเกิน”

“ประเด็นทีสอง โฉคิดเอว่ทำงานนี้เป็นลิขิตของพ่อแม่และน้องๆ

เพราะเป็นการเตรียมการที well plan มากๆ กำชับกำชอยย่่างย่่างว่จะต้องไปด้วยกันทั้งครอบครัว หากใครไม่ไปด้วยจะเสียใจและเสียคยไปตลอดชีวิต และเงะจงเสาะแสวงหาสถานที่พักเอาทีริสอร์ทแรก ๆ และคั้งเดิมทีสุดของเขาหลักทีน้องโฉชอบมาก ๆ น้ดหมายกันมานานมากแล้ว แต่โฉติดน้ดลงไปเยี่ยมพี่น้อง ๓ จังหวัดชายแดนจึงไม่ค้ไป เหมือนเขาทิ้งโฉไว้คนเดียวด้วยซ้ำไป”

“ประเด็นสุดท้าย คุณพ่อโฉท่านได้ทำหน้าที่พ่อแม่ถึงทีสุดแล้ว ท่านเลือกทำหน้าที่พ่อ วิ่งสวนลงทะเลเพื่อไปช่วยแม่และน้องๆ โฉน้กบูชาท่านเหลือเกิน”

อาจารย์ปารีชาตอบผม พร้อมกับบอกว่ยังทำใจไม่ค้อยได้เมื่อเข้าบ้านทีเคยอยู่กันพร้อมหน้า เวลานั้นก็หางานทำให้มาก ๆ ไปพलग่อน

ผมบอกอาจารย์ปารีชาว่ ขอเอากรณีของอาจารย์เป็นกรณีนำศึกษาของสังคม รวมทั้งการตัดสินใจหยุดพักความ “ยุ่งยาก” ในการค้นหาร่งทีก่อนข้างสับสนและวุ่นวาย มีหลายเงื่อนไขบ้จัจัยกำหนด มาทำบุญอุทิศส่วนกุศลโดยไม้อรช้ แล้วเดินหน้าการฟื้นฟูชีวิตจิตใจ ครอบครั้วชุมชนค้กว่

เป็นกรณีศึกษา.....จากกรณีครอบครัวอาจารย์ปรีชาตในการค้นหาและจัดการตนเอง
กรณีค้นหาติดตามร่างคร. ประสม สถาปิตานนท์ กับภริยาและลูกที่สูญหายกรณีจัดการ
ตนเองท่ามกลางสภาวะยากลำบากยิ่งอย่างงดงาม

บัญชา พงษ์พานิช

Play + Learn เพลินสถาน หมากป่าล้มเมืองนคร

เขียนที่ดอนสัก สุราษฎร์ธานี

ช่วงเช้าวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๘ ครบรอบ ๒ เดือนคลื่นยักษ์

- ประมาณวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๕๘ ข้อมูลทันตกรรมชุดที่ ๒ ของทั้ง ๔ คน ถูกส่งมอบตรงให้หน่วยอาสาสมัครทันตกรรมพิสูจน์บุคคลในศูนย์ข้อมูลวัดย่านยาว
- ประมาณวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๘ คณะทันตแพทย์ในหน่วยอาสาสมัครทันตกรรมพิสูจน์บุคคลเริ่มพบการเข้ากันได้ของข้อมูลทันตกรรมของทั้ง ๔ คน กับข้อมูลร่างที่รวบรวมไว้
- ประมาณวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘ เป็นที่ยุติว่าร่างของทั้ง ๔ คือ คุณพ่อ - S 350 คุณแม่ 0 54 R น้องทั้งสอง LK 249 และ S 1002 โดยมีวัตถุพยานประกอบจากเสื้อผ้าที่สวมใส่

S เป็นรหัสร่างที่ถูกนำส่งชันสูตรรักษาที่ศูนย์วัดบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยคณะแพทย์จาก ศิริราชพยาบาลและมูลนิธิร่วมกตัญญู ต่อมาถูกถ่ายโอนให้ศูนย์ฯ วัดย่านยาวดำเนินการต่อเมื่อวันที่ ๕ มกราคม

LK เป็นรหัสร่างที่ถูกนำส่งชันสูตรรักษาที่ศูนย์วัดลำแก่น อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา โดยคณะแพทย์ผสมจากหลายสถาบันและสถานบริการแล้วส่งมอบให้ศูนย์ฯ วัดย่านยาวดำเนินการต่อตั้งแต่ต้นเดือนมกราคม

O-R น่าจะเป็นรหัสใหม่ที่ศูนย์ย่านยาวปรับปรุง (R คือ ซ่อมแซม)

ศึกษา(จากกรณี)..... ประสม&ปารีชาต

(๒) เหมือนเมืองไทยไม่พร้อม ทั้งรับ...และทั้งรับ

หลังคลื่นยักษ์ได้นำน้ำจากแผ่นดินไหวซัดใส่ชายฝั่งอันดามันจนถึงวันนี้เกือบสองเดือนแล้ว
อะไร ๆ ก็ยังย่ำอยู่กับที่ไปเสียหมดไม่ต่างจากกรณีการสืบค้นหาร่างที่สูญหายทั้ง ๔
ของครอบครัว ดร. ประสม สถาปิตานนท์ พร้อมภริยา และลูกทั้งสอง
ผู้นำชาวบ้านที่น้ำเค็มยังบอกว่า ข้าวและน้ำยังเป็นปัญหาอยู่
ในหลายวงหารหรือยังวนอยู่กับเรื่องเดิม ๆ ไม่ได้เคลื่อนที่หน้าเท่าที่ควร
ในขณะที่เรื่องราวของญาติมิตรที่เสียชีวิตก็ยังยังไม่รู้เสร็จ

พบน้องแต่ไม่หับรับ

“พี่หมอคับ ผมพบน้องที่หาย
ไปแล้ว พวกเราจำเค้าหน้า ฟันและเล็บ
ได้ชัดเจนว่าน้องเรารู้หมายเลขรหัส แต่
เขาไม่ให้เอาออกไปทำบุญ บอกว่าต้อง
รอ ดี.เอ็น.เอ. ก่อน นี่แมกก็ไม่บายใจ
อยากได้น้องไปทำบุญเสียที พี่จะช่วย
ได้ไหม” นักธุรกิจที่ผมพบบนเครื่อง
บางกอกแอร์เวย์สไปกลับกรุงเทพฯ-ภูเก็ต
คราวหนึ่งเมื่อวันที่ ๕ มกราคม พ.ศ.
๒๕๔๘ โทรมาหาหรือเมื่อวันที่ ๘
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘

คืนวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ.
๒๕๔๗ หลังการประชุมร่วมกับสมาพันธ์
ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้และเพื่อน ๆ
ภาคีพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ก่อตั้งเป็น
เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชน
ชายฝั่งอันดามันที่ตรังแล้ววะเยี่ยม
ช่วยเหลือเบื้องต้นที่ชุมชนคลองเตาะ
เกาะศรีบอยาและเกาะปูในกระบี่ซึ่งไม่
เสียหายร้ายแรง พวกเราเลือกเลยไปที่

เขาหลักโดยวะแรกที่วัดลำแก่นที่มี
กลิ่นระอุออกมาหน้าถนนจนพบว่ามี
ร่างของพี่น้องผู้สูญเสียนอนแน่นไปหมด
กว่าครึ่งไม่มีแม้เครื่องห่อหุ้มเพราะผ้า
ผืนทั้งหมดที่เตรียมมามีไม่พอ หีบ
บรรจุที่กองอยู่ก็เล็กเกิน ถามไถ่ได้
ความว่าอะไร ๆ ก็ไม่พอ ไม่ทัน ไม่รู้ไป
หมด รู้แต่ว่ายังมีอีกมากไปหมด ไม่รู้
ว่าจะทำอย่างไรได้ จนถึงที่ศูนย์บริการ
ประชาชนเขาหลักของตำรวจ ผู้กำกับ
สมานจากกะปางบอกว่าที่อยากได้ที่สุด
คือชุดข้อมูลผู้เสียชีวิต โดยเฉพาะ
ภาพถ่ายร่างที่เก็บกู้มาได้ เพื่อจะติด
บริการญาติมิตรที่มาสืบค้นหาญาติของ
เขาในแต่ละวันเป็นพันเป็นหมื่นนำ
สงสารนัก เท่าที่ผู้กำกับทำได้ก็เพียง
เดินถ่ายเฉพาะไม่กี่สิบร่างที่เขาขนมา
รอลำเลียงที่ริมถนนเท่านั้น ในขณะที่มี
จริงอีกนับพัน ๆ

หลังพักแรมที่รีสอร์ทเล็ก ๆ ใน
ตรอกลึกคืนเขาหลัก ในเช้าวันที่ ๓๐

ที่ออกแหวะทับละมุซึ่งเรีอรบหลวง
กระบรีถูกซัดขวางล้าอยู่ พวกเราแหวะ
ลงหาดนางทองหาอาจารย์ชัยวัฒน์ ธิระ
พันธ์ ที่กำลังรอรอดุดักของทหารลง
ไปช่วยค้นหา ดร. ประสมและครอบครัว
รวม ๔ ชีวิตจึงได้เรียนรู้ว่ามีหลายกลุ่ม
เก็บกู้ร่างไร้ชีวิตกันอยู่ แต่ละกลุ่มก็เร่ง
เก็บให้ได้เร็วและมากจนหมด มีการ
บันทึกภาพปฏิบัติการไว้บ้างแต่ไม่ถึง
กับทำเป็นหลักฐานประกอบร่างที่พบ
ว่าพบที่บริเวณไหน เป็นชายหรือหญิง
เป็นไทยหรือเทศ มีลักษณะเฉพาะ
พิเศษและสมบัติติดตัวอะไรบ้าง พบว่า
ทุกหน่วยทุกร่างทำเพียงห่อผ้าและ
เขียนที่หน้าห่อว่าเก็บโดยหน่วยงานใด
เท่านั้นเอง

เท่าที่เห็น.....เป็นอย่างไร

จากนั้นหลังจากเข้าร่วมงาน
ระบบฐานข้อมูลผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย
โดยเน้นสนับสนุนด้านหลักที่วัดย่านยาว
วัดบางม่วง และเขาหลัก โดยได้
ประสานกับหลากหลายฝ่าย โดย
เฉพาะฝ่ายตำรวจ ปกครอง ป้องกัน
แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สาธารณสุข
มูลนิธิ สมาคม อาสาสมัคร องค์กรธุรกิจ
และผู้คนหลากหลาย เราได้บทเรียนรู้
ว่าเมืองไทยไม่พร้อมรับมือภัยพิบัติ ดังนี้

การเก็บกู้ร่างไร้ชีวิต

มีหน่วยอาสาสมัคร สมาคม

มูลนิธิ จำนวนมากจากทั่วประเทศลง
มาช่วยเก็บกู้ตั้งแต่วันแรกๆ โดยได้มีการ
จัดแบ่งเขตให้ทำการเก็บกู้ แต่
เนื่องจากขนาดของพื้นที่กว้างและเข้า
ถึงยากและจำนวนร่างไร้ชีวิตที่มาก จาก
การสังเกตและสอบถามพบว่าการเก็บ
กู้ไม่สามารถจัดการเป็นเขต ๆ ได้ มี
การแข่งขันผลงานข้ามเขตปนเปไปหมด
เฉพะอย่างยิ่งในภาวะเร่งรีบแข่งกับเวลา
เสร็จพื้นที่นี้ไปพื้นที่นั้น แล้วยังมีพื้นที่
โน้น ๆ อีก

มีการประสานขอความร่วมมือ
ในการบันทึกหลักฐานประกอบร่าง คือ
พบที่พิักัดไหน ชายหรือหญิง คน
ตะวันออกหรือตกหรืออะไร แต่ใน
ความเป็นจริงไม่มีการบันทึกอะไร
นอกจากชื่อหน่วยเก็บกู้ อาสาสมัคร
หลายคนบอกว่าเท่านี้ก็แทบแ่ เอา
ไม่ทันแล้ว

การจัดการวัตถุพยานที่พบ
พร้อมร่าง บางกรณีก็ถูกแยกออกมาเสีย,
บางกรณีก็สอดใส่ไว้ในห่อผ้า, บาง
กรณีก็ถูกใส่คืนไว้ในที่เดิมตามที่พบ

ส่งผลให้หลักฐานสำคัญเบื้องต้น
ต้นสับสน สูญเสียนอกจากไม่
สามารถนำมาใช้ในการสืบค้นหาได้
สะดวกแล้ว ยังสร้างความยุ่งยากมาก
ขึ้นเนื่องจากทั้งหมดต้องเข้าไปรวม
กละเคล้าเพื่อรอจำแนกแยกแยะภายหลัง
โดยหลายข้อมูลไม่ได้เก็บทำไว้เท่าที่ควร

การรวบรวมร่างไร้ชีวิต

มีการกำหนดให้ลำเลียงส่งร่างตามเขตที่กำหนดไว้ให้สอดคล้อง คือเหนือสุดส่งที่วัดย่านยาว แล้วไล่ลงมาที่วัดบางม่วง, บางเนียง และวัดลำแก่น แต่ในความเป็นจริงพบว่ามีการเลือกนำส่งตามสะดวก ตามเส้นทางตามสภาพจราจร ตามเงื่อนไขเวลาเริ่มหรือหยุดงานของแต่ละหน่วยแต่ละศูนย์ และมีบางกรณีมีเรื่องส่วนตัวเป็นเครื่องชี้นำ เช่น หน่วยนี้ไม่สะดวกกับหน่วยนั้นจึงเลือกนำร่างไปส่งที่หน่วยนั้น

ส่งผลให้ร่างที่เก็บกู้มาอย่างสับสนปนเป็นชั้นหนึ่งแล้วนั้น ถูกปนผสมกันอีกรอบหนึ่ง แทนที่ร่างจากบริเวณนี้ที่ควรรวบรวมอยู่ ณ ศูนย์นี้ ก็ถูกส่งไปที่อีกศูนย์หนึ่งซึ่งห่างออกไปให้ยุ่งยิ่งกว่าคลื่น ญาติมิตรจึงมีทางเดียวเท่านั้นที่จะสืบค้นหาคือตามไปในทุก ๆ ที่ในทุก ๆ วัน

การชันสูตรร่างไร้ชีวิต

ทำการชันสูตรโดยหลายหน่วย กล่าวคือแทบทุกสถาบันชันสูตรได้ส่งหน่วยลงมาทำการชันสูตร เช่น คณะแพทยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและในพื้นที่ชันสูตรที่วัดลำแก่น, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ชันสูตรที่ศูนย์บางเนียง, ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่น สงขลานครินทร์ รามาริบัติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ที่ศูนย์บางม่วง,

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ที่วัดย่านยาวต่างหน่วยต่างหนกอยู่กับงานชันสูตรตามแนวปฏิบัติของแต่ละหน่วยที่มีร่างรอชันสูตรในปริมาณมาก มีการประสานระหว่างกันไม่มาก ตลอดจนการให้บริการสนับสนุนแต่ละหน่วยต่างกัน เช่นที่ศูนย์วัดย่านยาวมีระบบสนับสนุนล้มหลาม ในขณะที่ศูนย์วัดบางม่วงขาดสนจนอยู่ในสภาพกระดูกกระอ่วนอบอวลเป็นที่สุด จนเกิดการเปรียบเทียบและขยายเป็นความเข้าใจเห็นใจกันได้ไม่ง่าย

รายการชันสูตรและการบันทึกผลการชันสูตรมีความต่างกัน เช่น บางหน่วยไม่มีการวัดส่วนสูง การเก็บตัวอย่างเพื่อทำ ดี.เอ็น.เอ. ที่เริ่มจากเนื้อเยื่อกระดูกแก้ม แล้วใช้กล้ามเนื้อโคนขา ต่อมาใช้กระดูกอ่อนซี่โครง โดยแต่ละหน่วยก็เก็บต่างกัน สำหรับเรื่องข้อมูลพันโดยละเอียดเพิ่งทำในตอนหลัง ทำให้มีการรื้อทำการชันสูตรหลายครั้ง

การจัดส่งรายงานการชันสูตรไม่ เป็นไปตามแนวปฏิบัติกลางคือการจัดส่งมอบแก่เจ้าพนักงานตำรวจเพื่อประกอบการดำเนินการต่อ บางหน่วยไม่ได้ถือปฏิบัติจนเป็นปัญหาของเจ้าหน้าที่ตำรวจและประชาชนในการแจ้งความดำเนินการต่าง ๆ ในขณะที่บางหน่วยได้ดำเนินการด้วยดีโดยอัตโนมัติหรือเมื่อติดตามขอ แต่ก็ยังมีบางหน่วยที่เกี่ยงเลียงหรือกล่าวหาว่าหน่วยนั้น

ไม่ให้ความร่วมมือ

ดูเหมือนการประสานกับหน่วยงาน
ชั้นสุดต่างประเทศไม่เป็นไปด้วยดี ไม่
แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ต่างฝ่าย
ต่างทำตามบรรทัดฐานความเข้าใจที่ทำ
กันมาทั้ง ๆ ที่ตั้งศูนย์ประสานปฏิบัติ
งานอยู่ใกล้เคียงในวัดเดียวกัน

ส่งผลให้ต้องทำซ้ำทำซ่อม
หลายรอบ และเกิดความขัดแย้งขยายวง
จนฐานข้อมูลไม่ลงตัวเพื่อใช้งานได้ทัน
ทั่วทั้ง

การเก็บรักษาคลังชีวิต

แรกเริ่มใช้วิธีฉีดน้ำยาแล้วบรรจุ
หีบ ต่อมาน้ำยาไม่พอ ฉีดไม่ได้ ไม่ทัน
หีบมีไม่พอ ก็ใช้วิธีห่อผ้า ผ้าห่อไม่พอ
ก็วางเรียงไว้ หีบเล็กเกินไปก็มาต่อหีบ
ใหม่ ตามด้วยการตัดสินใจนำส่วนหนึ่ง
ลงฝังใต้ดินเพื่อชะลอการเสื่อมสลาย
ลงเอยด้วยการบรรจุใส่ห่อแล้ววางบน
ชั้นในคอนเทนเนอร์ติดเครื่องทำความ
เย็น ที่ฝังดินก็ขุดขึ้นมาบรรจุ

รหัสประจำร่างเริ่มจากแถบป้าย
พันแขนและป้ายกระดาษใส่ถุงพลาสติก
เมื่อเลอะและจางจึงใช้แผ่นกระดาษ
เคลือบพลาสติก ต่อมาใช้ป้ายโลหะ
สุดท้ายใช้ฝังไมโครชิพ มีการทำใหม่
หลายรอบ

ส่งผลให้เกิดความสับสน ปิด
ป้ายฉิคร่าง มีร่างไม่มีป้าย ต้องขนย้าย
จัดทำและจัดใหม่หลายรอบ

การจัดทำฐานข้อมูลร่างไร้ชีวิต

มีการจัดทำไม่เหมือนกัน เช่น
คณะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัด
ทำเป็นพาวเวอร์ พอยท์ ภาพและ
ข้อมูลให้เปิดค้นหา ศิริราชพยาบาล
กับมูลนิธิร่วมกตัญญูที่ศูนย์วัดบางม่วง
มีหน่วยอาสาสมัครระบบฐานข้อมูล
ช่วยทำออกมาเป็นอินทราเน็ตภาพ
พร้อมข้อมูลให้ค้นหาที่หน้าวัด ในขณะที่
ที่บางหน่วยเลือกนำกลับสถาบันต้อง
ติดตามขอรับกลับ

ขาดการประสานจัดการ
รวบรวมประมวลข้อมูลที่ดี แม้จะมี
ความพยายามรวมศูนย์อยู่ที่สถาบัน
นิติวิทยาศาสตร์ที่ศูนย์วัดย่านยาวก็ตาม
เมื่อติดตามนำกลับมาได้ก็ไม่มีการ
จัดการ หลายข้อมูลถูกนำมาเก็บเข้าตู้
อยู่นานกว่าจะนำออกมาใช้ได้ หลาย
ข้อมูลติดกับกลวนเวียนอยู่กับการจัด
ระบบฐานข้อมูล การเคลื่อนขังข้อมูลไม่รู้
จบจนหลายหน่วยทั้งของรัฐ เอกชน
และอาสาสมัครล่าถอยหลังจาก
พยายามอยู่เป็นเดือน ดังเช่นของศูนย์
วัดบางม่วงที่สามารถให้บริการสืบค้น
หาได้อยู่ ๒ - ๓ วันก็ถูกสั่งปิดศูนย์ให้
นำไปรวมที่ศูนย์วัดย่านยาวโดยลด
ระบบบริการสืบค้นเข้าไปในวัดจนยาก
ลำบากในการสืบค้น ข้อมูลที่ได้รับ
การแปลเป็นภาษาอังกฤษอย่างทุ้มเท
โดยอาสาสมัครนับร้อยถูกเก็บใส่ตู้ไม่
ได้ให้อยู่ยาวนาน โดยเว็บไซต์อย่างเป็นทางการ

ทางการของรัฐนั้นผลุบ ๆ โผล่ ๆ อยู่ เป็นระยะ ๆ อย่างไม่รู้อาจจะลงตัวเมื่อไร และอย่างไร

ส่งผลให้ไม่สามารถสรุปเรื่องระบบฐานข้อมูลและข้อมูลทั้งหลายได้ ไม่สามารถให้บริการการสืบค้นและการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูญหาย

มีหลากหลายหน่วยรับแจ้งผู้สูญหายกระจายทั่วทั้งพื้นที่และในส่วนกลางรวมทั้งทางสื่อต่างๆ มากมาย โดยข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพียงชื่อ-สกุล อายุ ผู้สูญหาย และชื่อ-สกุล ที่อยู่ผู้แจ้ง มีน้อยหน่วยที่มีข้อมูลรูปพรรณสัณฐาน และข้อมูลสิ่งแสดงประกอบที่มากพอสำหรับการสืบค้น เช่นดำหนิ การแต่งตัว จนกระทั่งพิกัดสถานที่ที่น่าจะสูญหาย ข้อมูลจำนวนมากที่รับแจ้งไว้ไม่ได้รับการจัดการสืบค้นตรวจสอบต่อแต่อย่างใด ใส่ไว้ในแฟ้มอยู่อย่างนั้น ไม่มีแม้แต่การสอบถามความซ้ำซ้อนถูกต้องในแฟ้ม มีบางหน่วยงานที่พยายามจัดทำฐานข้อมูลกลาง โทร. กลับถามผู้แจ้งว่าพบแล้วหรือไม่ นำใบมรณบัตรมาสอบถามยืนยัน แต่ไม่พบที่มีความละเอียดเพียงพอต่อการสืบค้น หรือการตรวจสอบกับฐานข้อมูลร่างไร้ชีวิตอย่างจริงจังเป็นระบบสมกับที่ตั้งตัวเป็นศูนย์รับแจ้งผู้สูญหาย สมกับที่ผู้แจ้งคาดหวังว่าจะได้รับการช่วยเหลือ

สืบค้นจนหาพบ

มีหน่วยรับแจ้งข้อมูลผู้สูญหายที่มีรายละเอียดมากที่สุดคือของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ แต่มุ่งเก็บไว้ประกอบการตรวจดีเอ็นเอของญาติเพื่อเทียบกับ ดี.เอ็น.เอ. ของร่างไร้ชีวิตที่ต้องใช้เวลา ขอนำมาใช้ประกอบการสืบค้นอื่นก่อนผลดีเอ็นเอได้ไม่ง่าย

ส่งผลให้การแจ้งและรับแจ้งผู้สูญหายเป็นได้แต่เพียงรับลงทะเบียนบัญชีผู้สูญหายเท่านั้น ใบถ่ายเอกสารประกาศคนหายจึงเต็มเกลื่อนไปหมดทั่วทั้งเขาหลัก ย่านยาว พังงา ภูเก็ต จนถึงที่สนามบินต่างๆ อย่างฟุ้งฟิงตนเองเป็นหลัก

การสืบค้นผู้สูญหาย

ญาติมิตรต้องค้นรณกันหาเอาเองอย่างยิ่ง ตั้งแต่ไปยังสถานที่ที่คาดว่าจะหายไปซึ่งมีโอกาสพบได้ยากหรือพบแล้วก็ต้องตามไปยังศูนย์ที่น่าจะเป็นที่ชั้นสุดซึ่งเสี่ยงต่อการสูญหายและต้องสืบค้นหาใหม่ท่ามกลางนับพันร่างที่รวมอยู่ จากนั้นคือการตามดูเอาเองที่ศูนย์ชั้นสุดทั้งหมดด้วยการเดินดูเรียงร่าง ต่อมาเมื่อห้ามเข้าก็พอดูได้จากภาพถ่ายร่างที่ถูกนำมาปิดประกาศไว้หน้าศูนย์ซึ่งมีอาคารไม่แน่นอน วันนี้ปิดภาพใหญ่ วันหน้าเก็บหมดไม่ให้ดูทีพอทำได้คือถ่ายภาพทำประกาศไปปิดตามที่ต่าง ๆ ซึ่งยากที่ใครจะช่วยให้

ที่มีความพยายามจนสำเร็จที่ศูนย์วัดบางม่วงถึงขั้นเป็นอินทราเน็ต แสตนด้อไลน์ที่หน้าวัด เมื่อผู้ค้นหา มาเดินดูภาพถ่ายทุกร่างพร้อมรหัสพบว่าน่าจะคล้ายก็ขอให้อาสาสมัครนับสิบที่พกพาคอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊กมาเปิดค้นหาดูละเอียดพร้อมข้อมูลจากการชันสูตรประกอบจนพบได้วันละหลายรายโดยคาดว่าน่าจะสามารถนำเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ตได้ แต่สามารถให้บริการอยู่เพียง ๒ วันก็ต้องยุติลงเมื่อมีเหตุผลเรื่องความปลอดภัยในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล รอคืบซึ่งก่อน ซึ่งต้องรออยู่นานนับเดือน

สุดท้ายหนทางการสืบค้นคือการไปที่หน้าวัดย่านยาว แสดงหลักฐานการเป็น “ผู้มีสิทธิชอบธรรมในการสืบค้นหาญาติ” แล้วบอกเล่าราย

ละเอียดประกอบ จึงมีเจ้าหน้าที่ชี้ชวนดูภาพในแฟ้ม ในเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วดูข้อมูลประกอบไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบ พบแล้วก็ยังต้องรอการติดตามกันหาร่าง การทำเอกสารจนกว่าจะแล้วเสร็จซึ่งเป็นไปอย่างช้า ๆ และยากยิ่ง คงเหลือเพียงความหวังอยู่ที่หลักฐานเรื่องพินและ ดี.เอ็น.เอ. เท่านั้น

การจัดการพื้นที่

ไม่มีการกันเขตห้ามเข้า สามารถเข้าถึงได้โดยทั่วไป ทั้งในพื้นที่เสียหายจนแม้กระทั่งถนนทางเข้า จนเกิดเหตุสูญหายมากมาย แม้กระทั่งทรัพย์สินอาคารที่พอเหลือติดที่อยู่ข้างยังถูกรื้อถอดถอนเก็บขาย ถนนหนทางรุดตุดแน่นต่อเนื่องหลายวันเป็นอุปสรรคต่อการทำงานไม่น้อย

เหมือนเมืองไทยไม่พร้อม.....ทั้งรับและทั้งรบ

อาสาสมัครชาวสวีเดนคนหนึ่งซึ่งเพิ่งกลับไปจากประเทศไทยเมื่อวันคริสต์มาส แล้วบินตรงกลับมาเมืองไทยใหม่เพื่อช่วยงานอะไรก็ได้สักสามสัปดาห์ โดยพวกเราได้จัดให้ได้ทำงานในศูนย์วัดย่านยาว ปรารภกับผมก่อนกลับรอบหลังว่าสังคมและคนไทยช่างมีน้ำใจดีเหลือล้น คนอาสาสมัครทำงานต่อเนื่องอย่างมากมายไม่น่าเชื่อ พร้อมกับตั้งคำถามว่าบางงานที่อาสาสมัครทำกันอยู่นั้นไม่น่าที่จะเป็นอาสาสมัครทำแล้ว ควรที่หน่วยงานของรัฐจะได้จัดการเองได้แล้วโดยเฉพาะงานที่ต้องการความถูกต้องแม่นยำตามบรรทัดฐาน อย่างงานการชันสูตรและระบบฐานข้อมูลต่างๆ จนแม้กระทั่งการแบกขนร่างต่างๆ ที่ในวัด

“ผมคิดว่าพวกเราไม่ว่าจะเป็นประเทศไหนๆ พอรับได้ หากในช่วง ๒ สัปดาห์ที่อะไรๆ ก็ไม่ลงตัว การสืบค้นหาผู้เสียชีวิตก็เป็นไปได้ยุ่งยาก แต่ถ้าเกินกว่านั้นแล้ว คำถามจะเริ่มตามมาว่าเกิดอะไรขึ้น เหมือนเมืองไทยไม่พร้อม แม้จะมีน้ำใจดีน้ำใจอาสาสมัครช่วยเหลือกันมากมายอย่างนี้ก็ตาม”

เหมือนเมืองไทยไม่พร้อมที่คนสวีเดนตั้งคำถามกับผม ชวนให้ผมคิดต่อว่านี่เพียงคลื่นซัดไม่กี่นาทีที่ชายฝั่งอันดามันเท่านั้น เมืองไทยเรายังตั้งหลักรับไม่ลงตัว ต้องใช้เวลาอย่างยาวนานมาก หากเป็นภัยที่ต่อเนื่องอย่างอื่นหรือเป็นสงครามที่พันดูกันยาวๆ เรายังจะพร้อมรับ หรือพร้อมรบสักเพียงไร.

บัญชา พงษ์พานิช

Play + Learn เพลินสถาน หมากปาล์มเมืองนคร
ทยอยเขียนจากสวนโมกข์ ไซยา มาเกาะเหลา และเมืองระนอง
เนื่องในวาระ ๓ เดือนคลื่นเข้า
และการพระราชทานเพลิงศพ ดร. ประสม ภริยา และลูกทั้งสอง

๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘

เครือข่ายความร่วมมือ ฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน

SAN - Save Andaman Network

หกจังหวัดภาคใต้ชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยตั้งแต่จังหวัดระนองถึงสตูลมีลักษณะภูมิประเทศระบบนิเวศเป็นเกาะแก่ง แนวปะการัง หาดทราย สันดอนทราย และหาดเลน ต่อเนื่องถึงชายฝั่งเป็นที่ราบหาดทรายแคบ ๆ สลับกับอ่าวน้ำน้อยใหญ่ ชะวากปากแม่น้ำกว้างและป่าชายเลนที่บางแห่งเป็นดั่งสูงและภูเขาที่หลากหลายและอุดมสมบูรณ์มากที่สุดของประเทศเขตหนึ่ง เป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติทางทะเลหลายแห่ง เป็นที่ตั้งของป่าชายเลนผืนใหญ่ที่สุดของประเทศที่ยังเหลืออยู่ มีการตั้งถิ่นฐานของผู้คนสืบเนื่องมานานนับพันปีในฐานะสถานีการค้าข้ามสมุทรระหว่างตะวันตกและตะวันออก จนเป็นชุมเมืองดีบุกที่สำคัญ และเป็นที่ตั้งของชุมชนชาวประมงพื้นบ้านตลอดแนวชายฝั่งและเกาะแก่งกว่า ๔๑๘ ชุมชน/หมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นชุมชนชาวมุสลิม เชื้อสายมลายู ชุมชนชาวพุทธ และชุมชนชาวเลทั้งที่เป็นชนเผ่ามอแกน และชนเผ่าอูรักลาไวกิ่งล้วนเป็นชาวประมงขนาดเล็ก มีวิถีชีวิตพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติอย่างสอดคล้องกับระบบนิเวศชายฝั่ง ไร่และคูแลร์รักษาเสมือนอู่ชีวิตของชุมชนตลอดมา โดย

ในระยะหลังเนื่องจากระบบนิเวศและทรัพยากรทางทะเลลดถอย มีการขยายตัวของสังคมเศรษฐกิจ อย่างมากจึงได้มีการขยับขยายอาชีพสู่การเกษตรอื่น และการรับจ้างในกิจกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเติบโตขยายตัวอย่างสูงในระยะหลัง

เมื่อเกิดเหตุคลื่นยักษ์ ใต้น้ำจากแผ่นดินไหวในมหาสมุทรอินเดียเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ เฉพาะชุมชนชาวประมงชายฝั่งอันดามันล้วนได้รับผลกระทบมากน้อยตามสภาพ จากกว่า ๔๑๘ ชุมชน/หมู่บ้าน มีชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักถึง ๔๓ ชุมชน/หมู่บ้าน และที่ได้รับผลกระทบอีก ๑๖๑ ชุมชน/หมู่บ้าน บ้านเสียหายกว่า ๓,๓๘๑ หลัง มีครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบไม่ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ ครัวเรือน มีคนสูญหายหรือเสียชีวิตกว่า ๑,๘๔๖ คน เรือเสียหายกว่า ๓,๓๐๗ ลำ กระจายตัวตลอดชายฝั่งตั้งแต่จังหวัดระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และ สตูล ซึ่งไม่เพียงเฉพาะแต่ชีวิตและทรัพย์สินเท่านั้น แต่กระทบเสียหายในเชิงสังคมวัฒนธรรมด้วย หลายชุมชนมีความเสียหายสูงเกิดเด็กกำพร้าจำนวนมาก

อาคารบ้านเรือนราบเรียบเกือบหมดทั้งชุมชนจนสภาพสังคมวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลง แม้สิ่งแวดล้อมก็เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากน้ำเค็มที่พัดท่วมดินเค็มต้นไม้ล้มตาย แหล่งน้ำจืดเสียหาย โดยหลายฝ่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนจนกระทั่งนานาชาติได้เข้าร่วมให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์มาตั้งแต่ต้น พร้อมทั้งอยู่ระหว่างการฟื้นฟูชีวิต ชุมชนตลอดจนธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

เครือข่ายความร่วมมือ
ฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน เป็นภาคีความร่วมมือขององค์กรภาคประชาชนและองค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ในภาคใต้ ๖ องค์กรหลัก ประกอบด้วย **สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้, คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้ (กป.อพช.ภาคใต้), สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้, โครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้: ตำบลบ้านดงเมือง เรียนรู้อยู่ดีที่ปากใต้, โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการชีวิตสาธารณะ ท้องถิ่นนำอยู่ ในพื้นที่ภาคใต้ และ กลุ่มเพื่อนอันดามัน** ที่รวมตัวกันขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ณ สำนักงานสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง เพื่อทำการสำรวจและช่วยเหลือเบื้องต้น ตามด้วยการกำหนดแนวทาง ประสานสนับสนุนช่วยเหลือระยะยาวโดยมุ่งส่งเสริม

สนับสนุนการรวมตัวเพื่อจัดการตนเองของชุมชนชาวบ้านในการบรรเทาปัญหาและฟื้นฟูอาชีพ ชีวิต ชุมชนตลอดจนธรรมชาติอย่างบูรณาการและยั่งยืน โดยชุมชนชาวบ้านเป็นหลัก และมีภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ จากกว่า ๔๐ องค์กรทั่วประเทศเข้าร่วมโดยมีคณะกรรมการประสานงาน องค์กรพัฒนาภาคเอกชน และมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหน่วยสนับสนุนประสานส่วนกลาง

การดำเนินการในระยะ
เบื้องต้นของเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันหลังเกิดเหตุประกอบด้วย

การสำรวจและช่วยเหลือเบื้องต้นแก่ชุมชนชายฝั่งทั้ง ๖ จังหวัด (ระหว่างวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๗-๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘) เมื่อได้ข้อมูลความเสียหายเบื้องต้นแล้วจึงได้กำหนดแนวทางการช่วยเหลือและฟื้นฟูต่อเนื่องโดยการประสานกับเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ (๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘) กำหนดพื้นที่ชุมชนและคณะบุคคล องค์กรเข้าประสานสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเป็นรายพื้นที่ชุมชน

การประสานสนับสนุนการช่วยเหลือบรรเทาและฟื้นฟูชุมชน/หมู่บ้าน

ประมาณ ๕๐ แห่ง ตลอดแนวชายฝั่งอันดามัน ๖ จังหวัด ซึ่งมีระดับความเสียหายและการช่วยเหลือ พื้นฟูต่างกัน โดยหลายพื้นที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการหรือเคยประสานการพัฒนามาก่อน เช่น สมาพันธ์ฯ เกาะติดพื้นที่สตูลและตรัง ซึ่งบ้านเรือนและชุมชนเสียหายไม่มาก ได้ลงมือฟื้นฟูอาชีพซ่อมสร้างเรือแล้ว, พอช. กป.อพช. และมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าฯ เกาะติดพื้นที่ระนอง พังงา และภูเก็ต ซึ่งส่วนใหญ่เสียหายมาก เพิ่งผ่านช่วงของการจัดที่พักชั่วคราวเตรียมเรื่องที่พักถาวรและกำลังเริ่มการฟื้นฟูอาชีพ เรือฯ, ในขณะที่พื้นที่กระบี่มีลักษณะผสมผสานทั้งจากสมาพันธ์, กป.อพช. และโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุข ซึ่งมีลักษณะเดียวกับพื้นที่สตูล ตรัง ทั้งนี้ได้รับความสนับสนุนเบื้องต้น กองทุนซ่อมสร้างเรือจากเครือข่ายมิตรไทย ๗ กองทุน และกองทุนฟื้นฟูชีวิตชุมชน ๑ กองทุนในพื้นที่สตูล ตรัง กระบี่ พังงา(๒๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘) ขณะเดียวกันมีบุคคล คณะบุคคล องค์กร มูลนิธิ สมาคม ภาคธุรกิจ เอกชนจำนวนมากบริจาคเงินสมทบในลักษณะกองทุนฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันเพื่อใช้ในการดำเนินการเป็นลำดับมา

การประสานสนับสนุนการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เสียชีวิต, ผู้สูญหาย และผู้เสียหาย โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุน

สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดการโดยมูลนิธิกระจกเงาและภาคีพันธมิตร สสส. ได้เข้าสนับสนุนการจัดการชั้นสูตรและฐานข้อมูลผู้เสียชีวิตที่วัดบางม่วงกับคณะชั้นสูตรจากคณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาลและมหาวิทยาลัยขอนแก่น และมูลนิธิร่วมกตัญญู และเข้าประสานสนับสนุนกับศูนย์ข้อมูล สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมที่วัดย่านยาว ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งฝ่ายปกครอง ตำรวจ สาธารณสุขและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งแต่วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๕๗ ถึงวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๘ จึงทยอยถอนตัวจากงานนี้เนื่องจากหน่วยงานหลักน่าจะดำเนินการเองได้แล้วและได้เวลาออกสนับสนุนงานในระดับชุมชนชาวบ้านแล้ว

การประสานสนับสนุนระบบอาสาสมัคร โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดการโดยมูลนิธิกระจกเงาและภาคีพันธมิตร สสส. มีศูนย์ประสานอำนวยความสะดวกที่เขาหลัก เนเจอร์รีสอร์ท พร้อมอาสาสมัครประมาณวันละ ๕๐-๘๐ คน สำหรับลงสนับสนุนงานต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่ชุมชนที่พักพิงชั่วคราวและในวัดย่านยาว วัดบางม่วง ตั้งแต่วันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ต่อเนื่องถึงปัจจุบัน

การจัดระบบงาน หลังจากการ

ประสานในลักษณะหลวม ๆ ในเบื้องต้น เมื่อมีข้อมูลสภาพปัญหาที่มากและซับซ้อน แนวทิศทางการดำเนินงานที่ไม่เฉพาะกิจระยะสั้น จึงมีการจัดระบบงานให้สอดคล้องยิ่งขึ้นด้วยการมีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเข้ารับผิดชอบบริหารจัดการ (๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘) โดยมีอาสาสมัครที่ปรึกษาการจัดระบบบริหารจัดการจากบริษัทหลักทรัพย์ภัทร จำกัดและคณะ อาสาสมัครที่ปรึกษาการจัดระบบการเงินและบัญชีจาก Ernst&Young เข้าพัฒนาระบบ (วันที่ ๒๘ มกราคม-๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘)

เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันประกอบด้วย ๖ ภาคีหลัก

สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ เป็นองค์กรภาคประชาชนของชาวประมงพื้นบ้านจาก ๑๓ จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคใต้ที่ร่วมดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ทั้งในด้านการฟื้นฟูชีวิต ชุมชนและธรรมชาติชายฝั่ง เช่น การจัดทำปะการังเทียม การจัดทำแนวเขตอนุรักษ์ การเสริมสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ การพัฒนาอาชีพ การรวมกลุ่มกองทุน กลุ่มออมทรัพย์ จนกระทั่งการวิจัยรวบรวมข้อมูล และการรณรงค์ขับเคลื่อนนโยบายการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง โดยเฉพาะเรื่องอวนรุนอวนลาก เรือปลาทะเล โดยมีการจัดตั้งชมรม

ชาวประมงพื้นบ้านทั้งในระดับชุมชน/หมู่บ้าน อำเภอและจังหวัดตามแต่กรณีที่มีการขยายและรวมตัวเชิงพื้นที่ที่กว้างกว่าระดับอำเภอคือชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดสตูล, ชมรมชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง และสมาพันธ์ประมงทะเลสาบสงขลา โดยการประสานร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาภาคเอกชน ภาคใต้, สมาคมหยุดฝน, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันมีนายสมะเอบ เจริญมุดอ เป็นเลขาธิการ

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาภาคเอกชน (กป.อพช.) ภาคใต้ เป็นคณะกรรมการประสานองค์กรพัฒนาภาคเอกชนในภาคใต้ที่จัดระบบต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เชื่อมประสานกับคณะกรรมการภาคอื่นๆ โดยมีคณะกรรมการประสานองค์กรพัฒนาภาคเอกชนกลางที่กรุงเทพมหานคร เฉพาะภาคใต้มีองค์กรสมาชิก ๑๖ องค์กร อาทิเช่น โครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้, โครงการความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันดามัน, โครงการป่า-ทะเลเพื่อชีวิต, สมาคมหยุดฝน, มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชแห่งประเทศไทย จ.ภูเก็ต, เครือข่ายป่าภาคใต้, โครงการพัฒนาชุมชนประมงขนาดเล็ก, โครงการบริโภคเพื่อชีวิต, โครงการเสริมสร้างจิตสำนึกนิเวศวิทยา

ปัจจุบันมี**นายภาคภูมิ วิชานดิรวัดน์** เป็นเลขาธิการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้ เป็นองค์การมหาชนของรัฐอยู่ในสังกัด กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนความเข้มแข็งองค์กรชุมชนโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เรื่องที่อยู่อาศัย อาชีพ ออมทรัพย์ เศรษฐกิจชุมชน แผนชุมชน สวัสดิการชุมชน สื่อวิทยุชุมชน ฯลฯ โดยมีสำนักงานกลางที่กรุงเทพมหานคร และในภูมิภาคต่าง ๆ ปัจจุบัน สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้มี**นายอัมพร แก้วหนู** เป็นผู้จัดการ

โครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้ : ดับบ้านดับเมือง เรียนรู้อยู่ที่ภาคใต้ เป็นโครงการพัฒนาชุมชนระยะ ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๔๖-๒๕๔๘) ภายใต้แผนพัฒนาชุมชนเป็นสุขของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ดำเนินการโดยภาคีชมรมเพื่อนร่วมพัฒนาภาคใต้ สุธีรัตน์มูลนิธิ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สวนสร้างสรรค์ นคร-บวรรัตน์ และสถาบันสลาตัน มุ่งเสริมสร้างศักยภาพและการจัดการตนเองของชุมชนสู่สุขภาพะใน ๒๐๐ ชุมชนเป้าหมายทั่วทั้งภาคใต้ มี**นายแพทย์บัญชา พงษ์พานิช** เป็นหัวหน้า **นายมานะ ช่วยชู** เป็นผู้จัดการ

โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ ท้องถิ่นนำอยู่ ในพื้นที่ภาคใต้ เป็นโครงการปฏิบัติการของภาคประชาสังคมภาคใต้ในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนจังหวัดเพื่อร่วมสร้างพลังปัญญาเป็นพลังขับเคลื่อนแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมในท้องถิ่นภาคใต้ของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาโดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ส่วนกลุ่มเพื่อนอันดามันเป็นกลุ่มอาสาสมัครภาคประชาชนที่มุ่งเน้นการทำงานพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่นโดยกระบวนการเรียนรู้แบบประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีเป้าหมายสู่สุขภาพะชุมชนร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพ (สป.รส.) และภาคีประชาคมสุขภาพ

ขณะนี้ เครือข่ายฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน ได้พัฒนาระบบและแผนงานฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันระยะ ๕ เดือนเพื่อสนองเจตนา “เราจะต้องตั้งหลักให้ได้ภายใน ๓ เดือน” ของสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้พร้อมแผนระยะ ๑ ปีเป็นเบื้องต้นดึงเอกสารรายละเอียดประกอบพร้อมระบบปฏิบัติงานของกองทุนที่แนบ

บัญชา-ร่างที่เมืองตรัง
๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

แนวทางการดำเนินงานของ

เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน

Save Andaman Network

● ทันทีหลังเกิดเหตุ - ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ตั้งแต่เวลา ๑๒.๐๐ น. ได้ประสานภาคีเครือข่ายโดยเฉพาะผู้นำชุมชนและผู้ปฏิบัติงานพัฒนาช่วยชุมชนในพื้นที่ปฏิบัติการต่าง ๆ ในการแจ้งเหตุ รับทราบข่าว และการช่วยเหลือเฉพาะหน้า เช่น แจกข้าวที่หลบภัย ประสานการอพยพเข้าฝั่ง ความเสียหายและความช่วยเหลือต่าง ๆ

● ได้ร่วมปรึกษาหารือกับภาคีพันธมิตรภาคพัฒนาชุมชนในภาคใต้ที่สำนักงานสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้ จังหวัดตรัง เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ ตกลงรวมตัวเป็นภาคีความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน เริ่มทำการสำรวจประเมินข้อมูลความเสียหายระหว่างวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ - ๓ มกราคม ๒๕๔๘ แล้วร่วมสรุปลงช่วยเหลือบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูชีวิตชุมชน โดยมุ่งเน้นที่ชุมชนชาวประมงพื้นบ้านชายฝั่งทะเลอันดามันทั้ง ๖ จังหวัด ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้นประมาณ ๔๐๐ ชุมชน ประสบความเสียหายหนักประมาณ ๕๐ ชุมชน และเสียหายปานกลางประมาณ ๑๕๐ ชุมชน ตั้งแต่วันที่ ๔ มกราคม ๒๕๔๘ โดยมีภาคีพันธมิตรจากทั่วทุกภูมิภาคอีกร่วม ๕๐ องค์กรเข้าร่วมในนามภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติประสานดำเนินการต่าง ๆ ดังปรากฏรายละเอียดในเอกสารแนะนำเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันและเอกสารประกอบอื่น ๆ ประกอบด้วย

หนึ่ง การสำรวจและช่วยเหลือเบื้องต้น

สอง การประสานสนับสนุนการช่วยเหลือ บรรเทาและฟื้นฟูชุมชน/หมู่บ้าน

สาม การประสานสนับสนุนการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้เสียชีวิต, ผู้สูญหาย และผู้เสียหาย

สี่ การประสานสนับสนุนระบบอาสาสมัคร

ห้า การจัดการระบบงาน

● ขณะนี้ เครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันและภาคีพันธมิตรได้เน้นดำเนินการฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันในข้อที่ หนึ่ง สอง และ ห้า ด้วยปรัชญาและจุดมุ่งหมายของเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน ๕ ข้อ ดังนี้

หนึ่ง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเป็นเจ้าของ คิด และปฏิบัติการ กิจกรรมฟื้นฟู มีความเข้มแข็งสามารถจัดการและพึ่งพาตนเองตลอดจนประสานภาคีอื่น ๆ ได้ด้วยดี

สอง การฟื้นฟูชุมชนในการบรรเทาทุกข์และประสานความช่วยเหลือต่างๆ ในการฟื้นฟูชีวิต อาชีพ ชุมชน คุณภาพชีวิตตลอดจนสภาพแวดล้อมทั้งในระยะเริ่มต้น ระยะกลางและระยะยาว

สาม การพัฒนาในระยะยาวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนในการจัดการตนเองของชุมชนในมิติต่างๆ เช่น การปกครองตนเอง, กองทุนพัฒนาชุมชน, ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมชุมชน ฯลฯ

สี่ การเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีมาก่อน เช่น ปัญหาคอร์รัปชันที่ดิน, น้ำสะอาด, การถนอมใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทะเลและชายฝั่ง โดยประเด็นปัญหาการบรรเทาทุกข์และฟื้นฟูพัฒนาชุมชนจากการประมวลของชุมชนชาวบ้าน ประกอบด้วย

หนึ่ง อาหาร และสิ่งจำเป็นในการครองชีพ การศึกษาบุตร การดูแลผู้สูงอายุ เด็ก และผู้กำพร้า

สอง การจัดหาซ่อมสร้างเรือประมงและเครื่องมือประมงเพื่อการกลับสู่การพึ่งพาตนเอง ดำรงชีวิตได้เองอย่างมีศักดิ์ศรี แล้วจึงขยายสู่การฟื้นฟูดูแลอาชีพอื่น ๆ ของสมาชิกชุมชนต่อไป

สาม บ้านเรือนที่อยู่อาศัยชั่วคราวและถาวรซึ่งมีหลายฝ่ายเข้าสนับสนุนดำเนินการโดยมีเงื่อนไขรายละเอียดที่ต้องมีการประสานดำเนินการ ทั้งนี้พบมีความตกลงและความต้องการของชุมชนชาวบ้านไม่เข้ากับแนวที่ทางการกำหนด โดยเครือข่ายฯ เห็นควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือสมทบแก่ชุมชนชาวบ้านเป็นกรณี

สี่ นำสะอาดสำหรับบริโภคและอุปโภค
ห้า ระบบการเงิน การคลังและกองทุนฟื้นฟูชีวิตชุมชน
หก สิทธิทำกินและอยู่อาศัยในที่ดิน
เจ็ด วิธีชีวิตความเป็นอยู่ สถาปสังคม วัฒนธรรม อาชีพ เศรษฐกิจ
คุณภาพชีวิต

แปด สภาพแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ตั้งแต่บนบก (ดิน ป่า) จนถึง
ท้องทะเล (หญ้า ปะการัง ชายฝั่ง ประมง) ฯลฯ

● เครื่องข่าย ฯ จัดแบ่งงานออกเป็น ๓ ระยะ

ระยะที่หนึ่ง มุ่งประสาน ตำรวจศึกษาและเสริมศักยภาพการจัดการตนเอง
แก่ชุมชนควบคู่กับกิจกรรมการรวมกลุ่มในลักษณะ “อยู่ซ่อมสร้างเรือชุมชนชาว
ประมงพื้นบ้าน” ด้วย “กองทุนหมุนเวียนฟื้นฟูชีวิตชุมชน” โดยมีเป้าหมาย
ดำเนินการซ่อมสร้างเรือให้แล้วเสร็จและมีกองทุนหมุนเวียน ฯ ภายในระยะเวลา ๓-
๕ เดือน ก่อนหน้าฤดูมรสุมเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘ นี้ โดยมีเป้าหมายที่ได้
ประสานสัมพันธ์ความร่วมมือไว้แล้วประมาณ ๓๕ ๖ ครอบคลุม ๑๐๐ ชุมชนเป้า
หมาย ประมาณ ๑,๕๐๐ ลำเรือ ร่วมกับเครื่องมือประมงและบ้านถาวรจำนวน
หนึ่งประมาณ ๓๐๐ หน่วย

ระยะที่สอง ยกกระดับจากกิจกรรมระยะที่หนึ่งสู่การพัฒนาชุมชนฟื้นฟู
บูรณาการระยะกลางเพื่อการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยัง
ยืนต่อไปในระยะ ๑ ปี โดยมีเป้าหมายประมาณ ๓๐ จาก ๑๐๐ ชุมชน

ระยะที่สาม ขยายผลการพัฒนาชุมชนฟื้นฟูบูรณาการระยะยาวสู่ความ
ยั่งยืนระยะยาวระยะ ๓ ปี สำหรับชุมชนในระยะที่สอง หรือหนึ่งที่มีศักยภาพความ
พร้อมด้วยเป้าหมายประมาณ ๓๐ ชุมชน

โดยได้เริ่มกิจกรรมอยู่ซ่อมสร้างเรือตั้งแต่กลางเดือนมกราคมจนถึงเดือน
มีนาคม ๒๕๔๘ ได้ดำเนินการเปิดอยู่ซ่อมสร้างเรือพร้อมระบบกองทุนชุมชนแล้ว ๓๑
๖ ครอบคลุมจำนวนเรือเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ ๒,๐๐๐ ลำเรือ เครื่องมือประมง ๔,๐๐๐
ชุด-ครอบคร้ว ใน ๑๒๘ ชุมชน-หมู่บ้าน ซ่อมสร้างเรือพร้อมสนับสนุนเครื่องมือ
ประมงแล้วเสร็จจำนวน ๕๒๗ ลำเรือ สนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยประมาณ ๑๐๐
คร้วเรือน นอกจากนี้จะได้รับการประสานสนับสนุนจากภาคีภาคพัฒนา อาสาสมัคร
และปัจเจกชน ตลอดจนองค์กรพัฒนาต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศแล้ว เครื่องข่าย

ความร่วมมือ ๆ ยังได้รับการประสานเกิดเป็นความร่วมมือเพิ่มเติมจากภาคี
องค์กรธุรกิจเอกชนนำร่องโดย เครือซิเมนต์ไทย บริษัทสยามมิชลิน และมูลนิธิซิ
เมนต์ไทย (๑๕ ม.ค. ๔๘) ในการสนับสนุนเงินทุนปฏิบัติการในชุมชน บริษัทหลัก
ทรัพย์ภัทร จำกัด (๒๐ ม.ค. ๔๘) และบริษัทบัญชี Ernst & Young (๑ ก.พ. ๔๘)
ในการจัดระบบบริหารงานและบัญชีการเงิน โดยมีสำนักงานสอบบัญชี ดี ไอ เอ (Of-
fice of DIA International Auditing) เป็นผู้รับตรวจสอบบัญชี โดยขณะ
นี้ได้ขยายความร่วมมือต่อเนื่องไปยังภาคส่วนต่างๆ เช่น มูลนิธิไฮนริช เบิลล์, Action
Aids Asia, องค์กรแตร้เดอชอม, ธนาคารกสิกรไทย จำกัด, Oxfam Belgium,
American Jewish World Service, Japan International Volunteer Center,
COGNIS, มูลนิธิสถานแสงอรุณและกลุ่มบริษัทแปลน, สถานเอกอัครราชทูตนอร์เวย์,
สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส, สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ร่วมกับมูลนิธิพัฒนา
ตลาดทุนไทย, บริษัท ไคโยต้า ประเทศไทย จำกัด, องค์กรชราวนาโลก Via
Campasina, พนักงานยูโนแคล, ธนาคารคาลียง (CALYON) รวมถึงหน่วย
งานภาครัฐ เช่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.), สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), กรมอนามัย, กรมพัฒนาที่ดิน,
มหาวิทยาลัยต่างๆ รวมทั้งกลุ่มองค์กรที่กำลังทำงานในพื้นที่ต่างๆ อีกมากมาย

บัญชา พงษ์พานิช
ที่เมืองตรัง ๓๐ มีนาคม ๒๕๔๘

ผู้ซ่อมสร้างเรือชุมชนของเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน เป็นผู้
ของชุมชนชาวบ้านที่ดำเนินการกันเองโดยชุมชนชนชาบ้าน มีหลายลักษณะด้วยกัน คือ อยู่ประจำ
ที่และอยู่เคลื่อนที่ อยู่ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ อยู่ล่องชั่วคราวและอยู่ถาวร ขึ้นกับ
ปัจจัยประกอบต่าง ๆ ตามลักษณะปัญหา ความต้องการและศักยภาพของชุมชนชาบ้าน

การดำเนินการผู้ซ่อมสร้างเรือเริ่มจากชุมชนชาบ้านรวมตัวกันสำรวจทำข้อมูลความ
เสียหาย ความช่วยเหลือที่ได้รับแล้วและที่ยังขาดอยู่ แล้วแสวงหาทางออกทำความเข้าใจ
จัดตั้งและดำเนินการอยู่ในลักษณะกองทุนหมุนเวียนเพื่อซ่อมสร้างเรือและเครื่องมือประมง พร้อม
เงื่อนไขการยืมเงินจากกองทุนและการชำระคืนแก่กองทุน โดยมีบางมาตรการเสริม เช่น มาตรการ
การออมทรัพย์สมทบ, มาตรการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน, มาตรการการเป็นสมาชิกชมรมชาว
ประมงพื้นบ้านที่ไม่ทำการประมงที่ทำลาย

กองทุนผู้ซ่อมสร้างเรือชุมชนประกอบด้วยงบประมาณแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ เงินจัดซื้อ
หาเครื่องมือจำเป็น เช่น กบ เลื่อย คานและโรงเรือนเท่าที่จำเป็นโดยต่อไปจะตกเป็นทรัพย์สินกลาง

เพื่อการประกอบอาชีพของกองทุน, เงินหมุนเวียนเพื่อจัดหาไม้ ตะปู สี และค่าแรงในการซ่อมสร้างเรือแต่ละลำโดยจัดทำเป็นบัญชีเงินยืมแยกเฉพาะแต่ละคน เช่นเดียวกับเงินหมุนเวียนจัดหาเครื่องมือประมงอื่น เช่น อวน ไซ โดยเงินทุนหมุนเวียนทั้งหมดจะหมุนเวียนกลับมาเป็นกองทุนของชุมชนที่จะปรับตัวเป็นกองทุนฟื้นฟูชุมชนต่อไป

เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามันให้การสนับสนุนและหนุนเสริมการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการข้างต้นที่ชุมชนตกลงไว้ ที่ผู้ให้การสนับสนุนเห็นชอบ และที่คณะทำงานเสริมตามสภาพและปัจจัยที่เหมาะสมเพื่อการพึ่งพาตนเองและความยั่งยืนในอนาคต

สถานที่ติดต่อ

๑. สำนักงานประสานงาน

เลขที่ ๑๖๐/๕ ถนนพระราม ๖ ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง
จังหวัดตรัง ๕๒๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๗๕๒๒-๐๔๗๑-๒

โทรสาร ๐-๗๕๒๒-๐๔๗๒

email : saveandaman@yahoo.com, www.saveandaman.com

๒. ศูนย์ประสานงานส่วนกลาง

เลขที่ ๘๖ ซอยลาดพร้าว ๑๑๐ (แยก ๒) ถนนลาดพร้าว แขวง
วังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๕-๒๕๘๓-๔ โทรสาร ๐-๒๕๓๕-๒๕๘๐

email : preecha@mozart.inet.co.th www.sdfthai.org

คณะกรรมการเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน

๑ นายภาคภูมิ วิชานติวัฒน์

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้

๒ นายธนู แบนเนียร

คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนา
เอกชนภาคใต้

๓ นพ.บัญชา พงษ์พานิช

โครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้

๔ นายมานะ ช่วยชู

โครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้

๕ นายสละม๊ะแอ เจ๊ะมูดอ

สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

๖ นายไมตรี วิเศษศาสน์

สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

๗ นายอดุลย์ จิวตัน

สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

๘ นางสาวสุวณี ณ พัทลุง

กลุ่มอนุรักษ์สัมพันธ์ตรัง

๙ นายทวีศักดิ์ สุวรรณ

โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิต

สาธารณะ ท้องถิ่นน่าอยู่

๑๐ นางยุพิน ดันทวานิชย์

โครงการวิจัยและพัฒนาชีวิตสาธารณะ

ท้องถิ่นน่าอยู่

๑๑ นายอัมพร แก้วหนู

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

(องค์กรมหาชน) สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้

๑๒ นางทิพวรรณ น้าพานิช

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์กร

มหาชน) สำนักงานปฏิบัติการภาคใต้

๑๓ นายห้าหอรอน มุกระ

กลุ่มเพื่อนอันดามัน

สมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

ประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นชาวประมงพื้นบ้านและเครือข่ายในพื้นที่ ๑๓ จังหวัดชายฝั่งทะเลภาคใต้ รวมตัวกันเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนปัญหาและการเรียนรู้ร่วมกันในการหนุนเสริมช่วยเหลือกัน เพื่อเสริมความเข้มแข็งของสมาชิกในพื้นที่และการทำงานด้านนโยบายในการแก้ปัญหาของชาวประมงพื้นบ้าน และสนับสนุนการดำเนินงานของสมาชิกในพื้นที่ ได้แก่ การศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนประมงพื้นบ้าน การจัดตั้งและสนับสนุนการรวมกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อเป็นกองทุนชุมชน การพัฒนาอาชีพและการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรชายฝั่ง สร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ

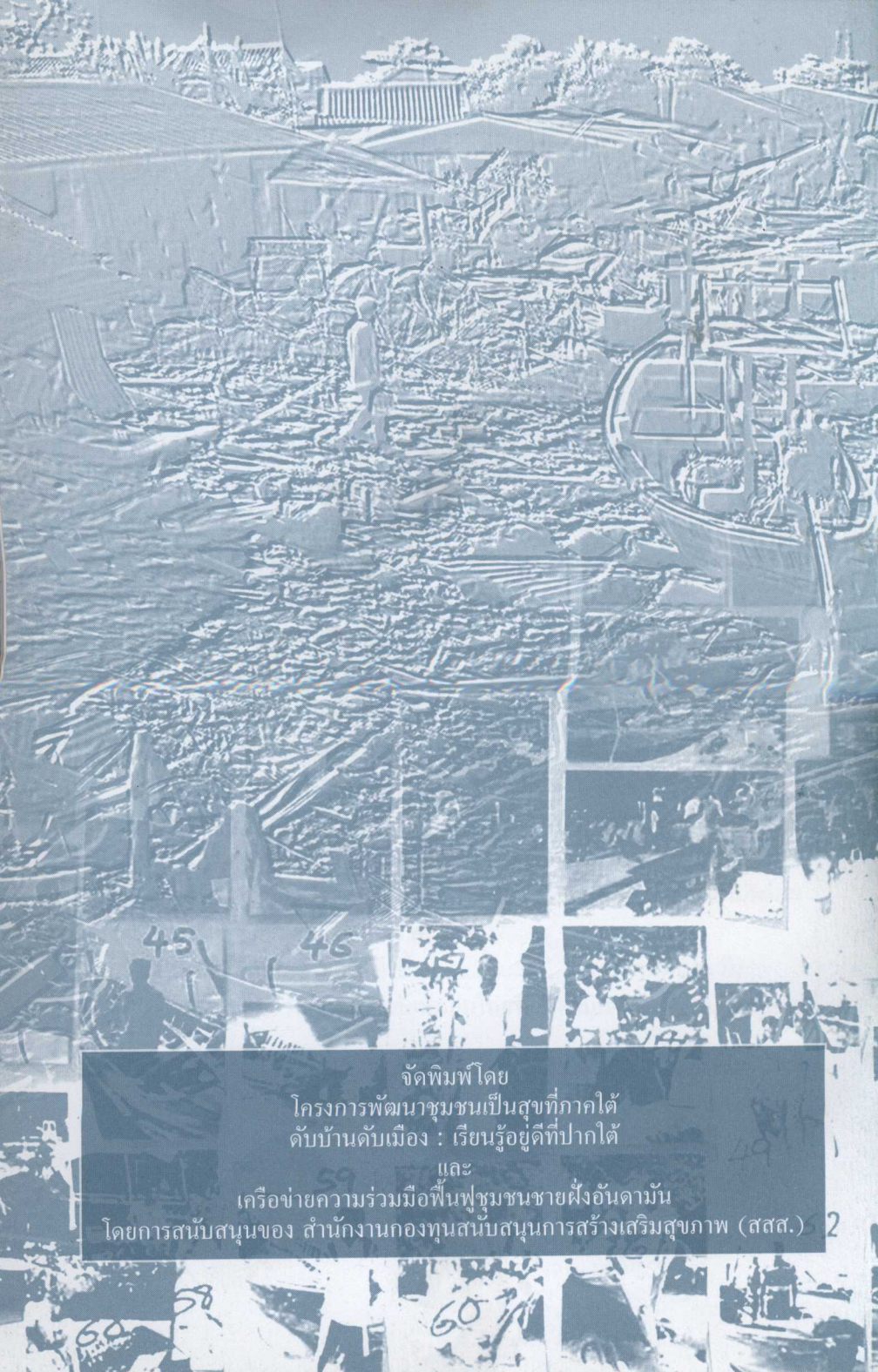
สมาชิกสมาพันธ์ชาวประมงพื้นบ้านภาคใต้

๑. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดนครราชสีมา
๒. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดปัตตานี
๓. ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล จังหวัดสงขลา
๔. ชมรมชาวประมงทะเลสาบสงขลาตอนล่าง
๕. ชมรมชาวประมง อ.สทิงพระ จ.สงขลา
๖. ชมรมชาวประมง อ.เขาชัยสน-บางแก้ว จ.พัทลุง
๗. ชมรมชาวประมง อ.ปากพะยูน จ.พัทลุง
๘. กลุ่มรักษ์ทะเลน้อย จ.พัทลุง
๙. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน อ.สิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช
๑๐. ชมรมชาวประมงพื้นบ้านอ่าวท่าชนะ อ.ท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
๑๑. กลุ่มอนุรักษ์พิทักษ์ชายฝั่ง อ.หลังสวน จ.ชุมพร
๑๒. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน กิ่ง อ.สุขสำราญ จ.ระนอง
๑๓. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน ต.เกาะยวน้อย จังหวัดพังงา
๑๔. เครือข่ายประมงพื้นบ้าน ต.เกาะยาวใหญ่ จังหวัดพังงา
๑๕. เครือข่ายประมงพื้นบ้าน ต.เกาะศรีบอยา จ.กระบี่
๑๖. กลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรบ้านป่าคลอก ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต
๑๗. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดตรัง
๑๘. ชมรมชาวประมงพื้นบ้าน จังหวัดสตูล

บทความในชุดคลื่นยักษ์ได้นำจากแผ่นดินไหว

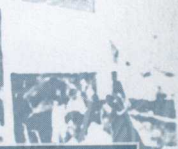
ของเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน

- ๑) ในที่สุดคลื่นลูกที่สามก็ถาโถมใส่พี่น้องชายฝั่งอันดามันและทั้งสังคมไทย แล้วเราควรทำอะไร ? (๑๕ ม.ค. ๕๘)
- ๒) ความเป็นมาของเครือข่ายพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน ฯ (๑ ก.พ. ๕๘)
- ๓) ทำไมถึงต้องเป็นเรือ เพื่อพี่น้องและชุมชนชาวบ้าน แล้วเราจะมีส่วนร่วมได้อย่างไร ? (๒ ก.พ. ๕๘)
- ๔) อาสาสมัครสาธารณสุขประโยชน์: คลื่นสร้างสรรค์ลูกใหม่ที่ถึงเวลาพัฒนาเชิงโครงสร้างทั้งสังคม (๖ ก.พ. ๕๘)
- ๕) สร้างนาชะ... เพื่อพื้นฟูชุมชนเกาะมุกด์ (๒๓ ก.พ. ๕๘)
- ๖) แนวทางการดำเนินงานของเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (๒๗ ก.พ. ๕๘)
- ๗) ศึกษา (จากกรณี)..... ประสม&ปาริชาติ (๑) จัดการตนเองท่ามกลางสภาวะยากลำบากยิ่งอย่างดงาม (๒๖ ก.พ. ๕๘)
- ๘) ศึกษา (จากกรณี)..... ประสม&ปาริชาติ (๒) เหมือนเมืองไทยไม่พร้อมทั้งรับ...และทั้งรบ (๒๐ มี.ค. ๕๘)
- ๙) น้ำเค็มที่เป็นอยู่ ในวันนี้.....วันหน้าที่ทับตะวันระลอก ๑๐๐ วัน คลื่นยักษ์ถล่มไทยที่อันดามัน (๒๒ มี.ค. ๕๘)

45

46

จัดพิมพ์โดย
โครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขที่ภาคใต้
คับบ้านคับเมือง : เรียนรู้ชีวิตที่ปากใต้
และ
เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน
โดยการสนับสนุนของ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

60

58

60

